

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Autor

Johana Bradaričová

Vedoucí práce

Mgr. Libor Nováček

Téma Bakalářské práce

Internetové pirátství v oblasti elektronických knih

E-book piracy on the internet

Praha, 2012

Poděkování

Děkuji panu Mgr. Liboru Nováčkovi za vedení práce a za dobré rady, které mi poskytl. Dále bych ráda poděkovala Magdě Kutišové a Anně Karličkové za připomínky k mojí práci.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

.....

Podpis

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá problematikou pirátství e-knih, popisuje jejich vývoj a snaží se odůvodnit, proč se e-knihy staly oblíbeným artiklem pirátů. Dále se zabývá zákony, kterými se státy snaží pirátství zabránit a činnostmi majitelů autorských práv, kterými se tito snaží pirátství zabránit i předcházet.

Abstract

This bachelor thesis deals with problems of e-book piracy. It describes e-book development and tries to answer the question why e-books began to be favourite item to pirate. Then it deals with laws, with which government tries to stop piracy and with action of copyright owners, with which they tries to prevent and stop piracy.

Klíčová slova

Elektronická kniha, e-kniha, internetové pirátství, autorské právo, čtečka elektronických knih, DRM

Keywords

Electronic book, e-book, internet piracy, copyright, self-publishing, e-book reader, DRM

1	Úvod	6
2	Elektronická kniha	7
2.1	Historie e-knih	7
2.2	Svoboda e-knih	8
2.3	Nejčastější formáty e-knih	9
2.4	Elektronické čtečky knih	11
2.5	Jiné přístroje	12
3	Piráctví elektronických knih	13
3.1	Pojem pirátství	13
3.2	Piráctví obecně	13
3.3	Způsoby porušování autorských práv	14
3.4	Počátky bojů s PC pirátstvím	20
3.5	Autoři a pirátství	25
3.6	Čeští nakladatelé	28
3.7	Piráctví učebnic a naučné literatury	29
3.7.1	Piráctví učebnic v české republice	30
3.8	Boj proti pirátství učebnic	31
3.9	Ceny elektronických knih	32
4	Piráctví a zákony	35
4.1	Ochrana autorských práv	35
4.2	Důležité Zákony chránící autorská práva na internetu	38
4.3	Budoucnost v zákonech	40
4.4	Jednání při podezření z pirátství	44
4.5	Způsoby předcházení pirátství	45
5	Závěr	48
6	Seznam použité literatury	50

1 Úvod

Úkolem této bakalářské práce je popsání a zhodnocení aktuální situace v oblasti pirátství s elektronickými knihami na internetu, věnovat se aspektům tohoto fenoménu z pohledu autorského zákona a dalším tématům s tím souvisejících.

Možnost mít neustále u sebe tisíce knih, tedy možnost, kterou nyní máme díky čtečkám a elektronickým knihám, je splněný sen skoro každého milovníka knih. Je proto samozřejmé, že přišla doba, kdy se e-knihy staly oblíbenou kořistí pirátů.

Téma práce jsem si zvolila kvůli své lásce k e-knihám a kvůli tomu, že je mi toto téma blízké. Zajímají mě diskuze a různé názory na pirátství, hlavně ty originální, ve kterých se autoři a vydavatelé neohánějí pěstiti a slovy jako „zloději“ a „krádež“. V době, kdy práce vznikala, internetový svět vřel bojem proti několika antipirátským zákonům, a měla jsem tedy za svou povinnost je také do práce zahrnout.

Práce se na téma dívá spíše z celosvětového pohledu, ovšem informace se zaměřují hlavně na USA a Velkou Británii. V těchto dvou zemích mají e-knihy již na knižním trhu své místo a je v nich proto i nejvíce dostupných informací o problému pirátství e-knih. Ke každé kapitole se snažím připsat medailonek o situaci v České republice. K tématu zatím není dostupné dostatečné množství tištěné literatury, o internetové články ale není nouze, a jsou proto využity jako hlavní zdroje této práce.

Cílem práce je přiblížit čtenáři elektronické knihy, jejich formáty, problémy, které e-knihy způsobují nakladatelům, kteří se často vší silou snaží zpomalit jejich rozvoj, problémy, které nakladatelé způsobují svým zákazníkům jak cenami e-knih, tak pokusy zabránit pirátství. Také se zamyslím nad tím, jestli se dá pirátství e-knih zastavit, jaké mají majitelé práv k dispozici prostředky k ochraně svých děl, jakými způsoby je využívají a jestli jich v některých případech nezneužívají. V první části rozebírám základní pojmy, v dalších částech se zaměřuji již na téma pirátství a na ochranu autorských práv ze strany zákona.

2 Elektronická kniha

Když se někoho, kdo nikdy o elektronické knize¹ neslyšel, zeptáme, co e-kniha je, představí si pravděpodobně přístroj přibližně ve tvaru knihy. Pokud tedy chceme vysvětlit pojem elektronická, nebo také jinak digitální kniha, musíme v první řadě rozlišit mezi těmito pojmy a čtecím zařízením neboli elektronickou čtečkou knih. Ve světě tisku se slovo kniha používá nejen k popisu obsahu, ale i média. V digitálním světě se e-knihou rozumí jen obsah. Tak to bylo alespoň zamýšleno. Bohužel se spojení těchto dvou pojmů přeneslo z tiskařství i do digitální terminologie, a proto si mnoho lidí doteď plete pojem e-kniha se čtečkou. (Siracusa, 2009)

E-kniha je vlastně jen velké množství bitů², které můžeme uložit na různá paměťová zařízení nebo přeposílat přes internet a které jsou zkonstruovány takovým způsobem, aby je bylo možné přečíst na pro ně určeném zařízení nebo v počítačovém programu. E-kniha může mít mnoho podob a vzniknout několika způsoby. Kromě pouhého obrazu tištěné knihy, který vznikl jejím naskenováním, či převedením do formátu PDF, je za e-knihu považováno hlavně literární dílo napsané nebo vytvořené přímo pro čtečku nebo počítač. (Lynch, 2001)

2.1 Historie e-knih

Se vznikem elektronických knih je úzce spojen projekt *Gutenberg*. Jeho zakladatel Michael S. Hart vytvořil první e-knihu tím, že na počítači přepsal Deklaraci nezávislosti Spojených států. V roce 1971 založil projekt *Gutenberg*³ a snažil se digitalizovat, archivovat a distribuovat další kulturní díla. V roce 1993 pak vytvořil Zahur Klemath Zapata první program na čtení digitálních knih. V roce 1994 začaly s prodejem e-knih webové stránky *Bibliobytes*. Od roku 1995 se e-knihy prodávaly i přes stránky *DigitalBooks*, zatímco *Amazon*⁴ začal přes internet prodávat fyzické kopie. V roce 1996 dosáhl *Gutenberg* 1 000 děl, cílem je 1 000 000. V současnosti je díky

¹ Dále jako e-kniha.

² Bit je základní jednotkou informace, které je třeba pro výběr ze dvou možností (1/0, ano/ne), z 8bitů vznikne 1Byte.

³ Projekt Gutenberg má za cíl vytvořit elektronickou knihovnu hodnotných uměleckých děl, kterým vypršela autorská práva a poskytovat tyto díla zdarma zájemcům.

⁴ Mezinárodní internetový obchod se sídlem ve Washingtonu. Patří mezi největší internetové obchody, mezi jeho zboží patří mimo jiné hlavně elektronické čtečky, které sám vyrábí (*Kindle, Kindle Fire*) a e-knihy. (Amazon.com, © 1996-2012)

projektu *Gutenberg*, jeho partnerům a pobočkám k dispozici 100 000 e-knih zcela zdarma. (Project Gutenberg, 2011) V roce 1998 dostala první e-kniha své ISBN, začal prodej e-knih na CD a vznikly první elektronické čtečky knih *Rocket ebook* a *SoftBook*. Prvními nezávislými stránkami vydávajícími e-knihy se staly Ereader.com a Ereads.com. Americké knihovny začaly nabízet e-knihy na svých stránkách už v roce 1998, nicméně bez možnosti stažení.

Nejdříve se e-knihy zaměřovaly na hlavně na specializované obory, proto se k širší veřejnosti dostaly až po delší době. Už teď je jasné, že jsou elektronické knihy prvním krokem k technologické revoluci, a že se díky nim velmi změní podoba vydavatelského průmyslu. (Lynch, 2001)

2.2 Svoboda e-knih

„Text ve smyslu volných myšlenek a idejí byl vždy nebezpečné zboží, které muselo procházet přísnými kontrolami.“ (Lynch, 2001) Internet, který je znám svojí nenávisí vůči cenzuře, proti těmto kontrolám úspěšně bojuje. Už v minulosti měl uživatel internetu možnost objednat si u internetové firmy knihu, která je v jeho zemi zakázána. To se stalo např. u kopií *„Mein Kampf“*⁵, které doručil do Německa mezinárodní vydavatel a způsobil tak velkou kontroverzi. Nyní, když se internetovým zbožím staly elektronické knihy, bojuje povaha internetu proti jakékoliv kontrole toho, kam může být zboží doručeno. Vlády národů s nejvíce omezeným přístupem k informacím se ale budou samozřejmě snažit kontrolovat tohle stejně, jako kontrolují přístup k ostatním informacím dostupným přes internet. (Lynch, 2001)

2.2.1 E-knihy a soukromí

Ačkoliv nás naše svoboda na internetu svádí k představě, že internet, co se týká koupě e-knihy, absolutně chrání naše soukromí, není tomu tak. Internet nám pouze dovoluje koupit si bez omezení jakoukoliv e-knihu, kterou najdeme k prodeji. Záznam o tom, že jsme knihu koupili, prodejci zůstane. Prohlížení knih v knihovnách a knihkupectvích je anonymní, nikdo nás nesleduje a nezjišťuje, jaké informace vyhledáváme. Na internetu je situace jiná. Tam sbírají obchodníci o svých zákaznících informace neustále, aby věděli, co lidi zajímá a mohli jim tak nabídnout vhodné produkty. Při koupi čtečky a e-knih bychom se tedy měli ujistit, že chápeme, co

⁵ Česky „Můj boj“.

všechno bude mít poté obchodník o nás k dispozici. A to je pouze jeden z problémů, který s e-knihami můžeme mít. Obchodník může díky našemu přístroji sledovat, co s jeho materiálem děláme po koupi, kolik stránek jsme přečetli a jak dlouho nám to trvalo. (Chmara, 2012) Může také zjistit, jaké poznámky jsme si k textům ve čtečce napsali. Pokud má obchodník podezření z pirátství, může naši e-knihu z přístroje na dálku úplně vymazat. To v roce 2009 udělal *Amazon* stovkám svých klientů s knihami „1984“ a „Farma zvířat“ od George Orwella. Hájil se tím, že jen vymazal pirátské kopie a kupcům vrátil jejich peníze. (Johnson, 2009) Svět byl dost zděšen Velkým bratrem, který lidem kontroluje jejich vlastnictví. Někteří krok *Amazonu* přirovnávali k tomu, že by „někdo z nakladatelství *Barnes & Noble*⁶ přišel v noci k nám domů, sebral knížky z našeho nočního stolku a nechal nám místo nich šek.“ (Edelman, 2009)

Výhody pro konzumenty ovšem stále převyšují rizika. E-knihy nám dávají možnost neomezeně číst, měnit a sdílet text napsaný námi, nebo někým jiným. Můžeme okamžitě celý text prohledat, mít na paměťovém zařízení nebo čtečce celou svou knihovnu a nosit ji všude s sebou. Velkou výhodou je také možnost upravit si velikost písmen a kontrast barvy podle potřeby.

2.3 Nejčastější formáty e-knih

I když e-knihu můžeme kdekoliv koupit, často není k dispozici ve formátu, který používáme na naší čtečce, nebo je chráněna *DRM*⁷ a proto na našem zařízení není funkční. Celý svět sice souhlasí s výhodami e-knih, ale přesto se nakladatelé a prodejci stále nemůžou domluvit na tom, jak povolit půjčování a sdílení e-knih, ani kolik za e-knihu chtít, či jaký formát použít jako standard. *B&N*, spolu s většinou ostatních prodejců mimo *Amazon*, prodává e-knihy hlavně ve formátu Epub a PDF s *DRM* ochranou. Formát Epub není příjemný mnoha majitelům čtečky *Kindle*, která ho nepodporuje a jako hlavní formát používá mobi. To na druhou stranu znamená, že majitelé čteček *Kindle* nakupují e-knihy nejčastěji od *Amazonu*, který mobi prodává.

⁶ Dále zkráceně B&N. B&N je největší knihkupec v USA. Prodává také e-knihy a vlastní elektronické čtečky knih(Nook). (Barnes & Noble, © 1997-2012)

⁷ O *DRM*, neboli *digital right management* si více povíme v kapitole 4.5.1.

2.3.1 Epub

Epub je jeden z nejnovějších formátů pro elektronické knihy. Byl vyvinut speciálně pro potřeby zobrazení na mobilních zařízeních disponujících výrazně menším displejem, než je monitor počítače. Epub dokáže text zobrazený na menších displejích dynamicky upravit tak, že výsledné uspořádání textu a obrázků je vždy správné a pohodlně se čte. (Jak nakupovat, ©2010) Podporuje obrázky, styly, fonty. Vznikl díky snaze o vytvoření univerzálního formátu, ve kterém by se e-knihy prodávaly. Podporuje ho naprostá většina čteček.

2.3.2 Mobi

Mobi je pokročilejší varianta formátu PDB. Mobi používá příponu .mobi nebo .prc, nabízí možnosti zvýraznění, formátování textu a možnost ochrany obsahu⁸. Má stejné vlastnosti jako Epub, avšak je určen převážně pro čtečky *Amazon Kindle*. (Menkina, 2010)

2.3.3 PDF

Nejdříve byl formát PDF považován za favorita, a to hlavně pro svou rozšířenost a schopnosti. Pro používání ve čtečkách je ale tento formát problémový svou velikostí, která velmi snadno může přesáhnout i 20MB, a nesnadnou práci s formátem. PDF dokument počítá s výstupem s pevně danými parametry, tedy rozměrem stránky o rozměru A4. Dokáže tedy zobrazit obsah na každém zařízení ve stejné formě včetně rozložení stránky, fontů, obrázků, atd. To znamená, že na menším displeji bude četba ve formátu PDF velmi nepříjemný zážitek. Zobrazení PDF je vždy věrné originálu. Zmiňované parametry lze měnit jen obtížně a jen s vlastností PDF *reflow*, kterou má jen několik čteček (například Sony PRS-505) a která dokáže PDF stránky přeuspořádat. (Kratochvíl, 2010)

2.3.4 Další formáty

Mezi další používané formáty patří TXT, tedy jednoduchý text, který můžeme napsat v kterémkoli textovém editoru, DOC, HTML, obrázkové formáty jako JPG a GIF, a u čtečky *Kobo Touch* dokonce i komiksové knihy ve formátu CBZ a CBR. (Štěpánek, 2012)

⁸ Uzamknutí a zabezpečení pro konkrétní zařízení.

Je samozřejmě možno formáty mezi sebou, více či méně úspěšně, převádět. Použit k tomu můžeme například program *Calibre*⁹, který podle naší čtečky nastaví pro ni nejvhodnější formát, do kterého pak může převádět ostatní formáty. U používaných formátů se může rapidně omezit jejich použitelnost, pokud je u nich použito ochrany *DRM*.

2.4 Elektronické čtečky knih

„Elektronizace knih probíhá již 15-20 let. Jak je tedy možné, že se e-knihy tak zpopularizovaly teprve ke konci roku 2010?“ (Prokop, 2011)

Je to vinou masového nástupu čteček s elektronickým inkoustem, tažený hlavně konkurenčním bojem Kindlu od *Amazonu* a *Nooku* od *B&N*. Tyto čtečky používají v displeji technologii nazvanou *electronic ink*¹⁰, která má imitovat zážitek čtení z bílého papíru. Je tedy jednodušší z nich číst v jasném světle a využívají méně elektřiny, než obrazovky na laptotech, tabletech či mobilních telefonech. Proto jsou tak vhodné právě pro ten typ knih, který zatím převodu do elektronické podoby vzdoroval (Prokop, 2011), jako například beletrie a odborná (nevýuková) beletrie.

Různé společnosti vytvářejí čtečky již roky, ale teprve se čtečkou od *Amazonu*, která mohla stahovat knihy bezdrátově, dostali lidé možnost číst opravdu kdekoli a kdykoli. *Kindle* dal lidem volnost, kterou do té doby se čtečkami nepoznali. (Tama, 2011) I přesto trvalo pár let a několik generací Kindlu, než se začal prodávat v takovém rozsahu jako nyní.

Nesmíme samozřejmě zapomenout, že se čtečky nepoužívají jen ke čtení knih, ale také k četbě jakéhokoliv obsahu, který se přesunuje z tištěné podoby do elektronické. Mezi nejoblíbenější obsah čtený ve čtečkách patří noviny nebo velká řada populárních časopisů. (Lynch, 2001) *„Ačkoliv ta změna skoro jistě nebude u papíru a tisku tak rozsáhlá, zřetelně vidíme možnost, že e-knihy udělají s tiskem to, co udělaly mp3 přehrávače a mobilní telefony s přehrávači CD.“* (The future, 2007)

⁹ Calibre je program zdarma vytvořený pro správu e-knih od uživatelů e-knih pro uživatele e-knih. (Calibre, 2009)

¹⁰ Elektronický inkoust.

2.5 Jiné přístroje

Lidé samozřejmě nečtou jen z k čtebě speciálně vytvořených elektronických čteček. Vždyť i kdybychom byli proti e-knihám, přečteme denně několik stran textu z různých druhů obrazovek a displejů, ať už je to sms v mobilu, nebo novinky na internetu, které čteme v našem počítači. (Siracusa, 2009)

Nedávno *Apple* opět předvedl své marketingové mistrovství a vydal tablet *iPad*. Ten je ideální pro lidi, kteří nechtějí jen čtečku, ale multifunkční přístroj, ze kterého mohou i číst knihy. V současnosti jsou již tablety rozšířené po celém světě a mnoho lidí čte knihy na nich. Nabízí se tedy otázka, jestli čtečky za pár let nezastarají a lidé nezačnou ke čtení e-knih využívat hlavně tabletů a to i přesto, že nemají e-inkoust a na přímém slunci se jim leskne obrazovka a nehledě na to, že jsou větší a těžší, než elektronické čtečky. Vždyť i *Amazon* ke konci roku 2011 kromě nové generace čteček vydal i svůj vlastní tablet, ačkoli se mu tím spíše podařilo zvýšit prodej Kindlu a iPadu.

3 Pirátství elektronických knih

V této kapitole si vysvětlíme, jak vznikl pojem pirátství, jakým způsobem se nejčastěji porušují autorská práva, jak proti pirátství nejčastěji zábavní průmysl bojuje a na řadu přijde i několik zajímavých názorů, které na pirátství mají někteří autoři.

3.1 Pojem pirátství

„Pojem „pirátství“ vždy popisoval neoprávněnou násilnou a hrabivou činnost. Toto slovo vzniklo z řeckého peirân, v překladu „zaútočit“, nebo „napadnout“, klade tedy důraz na fyzické násilí. Později se přidal další význam, a to krádež. Dnes tento termín používáme k pojmenování dvou naprosto odlišných forem pirátství. Jedna skupina bere na moři rukojmí, kterým je často ublíženo. Ta druhá stahuje doma u počítače hudbu, filmy a programy bez placení.“ (Mulligan, 2010)

Za piráty byli považováni většinou jedinci, kteří se snažili svými činy vydělat. Na konci sedmdesátých let, když začali lidé nahrávat na kazety záznamy televizních a radiových programů, začal hudební a televizní průmysl panikařit a změnil definici piráta. Nekomerční kopírování se stalo novou noční můrou hudebního průmyslu.

Nahrávací a filmové společnosti používají ke kopírování a sdílení termín pirátství a tím naznačují podobnost mezi duševním vlastnictvím a fyzickým majetkem tam, kde žádná podobnost historicky, právně ani ekonomicky není. Místo aby lidé o hodnotě duševního vlastnictví a o hodnotě svobodné kultury debatovali, mají díky mediálnímu průmyslu „piráty“ vykreslené jako násilníky a zloděje. Mediální průmysl piráty demonizoval a zcela ignoroval jejich postoje a motivace. Britové dokonce spustili kampaně, ve kterých naznačili, že koupě nelegální kopie filmu je podobná terorismu a obchodu se zbraněmi. (Mulligan, 2010)

3.2 Pirátství obecně

Předmětem počítačového pirátství je vždy elektronický soubor. Počítačový soubor může být cokoliv od písničky přes fotografii, film a kompletní text knihy, až po počítačový software za tisíce dolarů. Protože jsou to všechno jen elektronická data, zabírají místo pouze na našem hard disku. A protože jsou v dnešní době hard disky celkem levné¹¹, můžeme si bez problémů postahovat a uložit mnoho Tera (tisíce

¹¹ Ačkoliv od tsunami v Japonsku jsou asi třikrát dražší, než by měli být.

gigabajtů souborů). Počítačové soubory také dokážeme bez problému, rychle a ve výborné kvalitě kopírovat a samozřejmě sdílet na internetu a právě to způsobuje nejvíce problémů pro majitele autorských práv. (Wang, 2004)

3.3 Způsoby porušování autorských práv

Internet by se dal považovat za bezplatnou vstupenku do virtuálního světa, kde většina způsobů ochrany autorských děl selhává. Na internetu můžeme najít skoro vše, po čem zatoužíme, a pokud toužíme po e-knihách, je vzhledem k jejich velikosti více než snadné je stáhnout a sdílet. Několik způsobů, jak soubory můžeme sdílet a stahovat, si v této kapitole popíšeme.

3.3.1 Stahování z webových stránek

Pokud na webových stránkách nejsou jen odkazy na díla ke stažení, jako například na *The Pirate Bay* nebo na dalších úložištích, ale díla jsou k dispozici ke stažení rovnou, dopouští se jejich majitel trestného činu. To nám ale nezabrání z nich stahovat vše, co potřebujeme. Před lety byl tento způsob sdílení velmi oblíbený, ale v současnosti jsou stránky s chráněným obsahem velmi rychle odstraňovány. S novými zákony podobné stránky nemají šanci na delší život.

3.3.2 E-mail

E-mail má zřízen snad každý, kdo má k dispozici internet. Většinou máme internetových adres dokonce více, na různých službách jako je např. Seznam nebo Gmail. Kromě zpráv můžeme e-mailem posílat jako přílohu i různé soubory. Na rozdíl od velkých souborů, jakými jsou filmy, programy apod., můžeme e-knihy snadno e-mailem sdílet i u mailových poskytovatelů, kteří omezují velikost zasílaných příloh. Není nic snazšího, než k e-mailu přiložit jednu nebo více e-knih a poslat je známým.

3.3.3 IM

Instant messengers jsou programy, díky kterým se můžeme v reálném čase bavit s přáteli, kteří používají stejný protokol, aniž bychom museli mít otevřený internetový prohlížeč. Jedná se o technologii podobnou chatu, mluvíme ale jen s těmi kontakty, které používají stejný protokol a které si sami přidáme do seznamu kontaktů,

nebo které si přidají nás. V České republice je nejoblíbenějším protokolem *ICQ*¹², celosvětově vede *Skype*, *Windows Live Messenger* a *Tencent QQ* (hlavně v Asii). Přes klienty těchto IM služeb je snadné posílat odkazy na soubory nebo přímo soubory samotné. Můžeme tedy volně sdílet naše soubory s přáteli. V současnosti bude v některých klientech zaveden filtr, který bude filtrovat odkazy např. *na The Pirate Bay* nebo jiné *BitTorrenty*. Tyto odkazy se po zfiltrování v klientovi nezobrazí.

3.3.4 FTP

*File transfer protocol*¹³ je jeden z nejstarších protokolů. Vznikl již v roce 1987 a je určen pro předávání souborů ze serveru na server, dá se ovšem použít i přímo pro práci a editaci souborů na serveru, na kterém FTP běží. V protokolu je použit model klient-server. Pro přístup k FTP serveru se používá FTP klient, který díky své jednoduchosti nevyžaduje znalosti FTP protokolu. (Co je to FTP, 2011) FTP je vhodné ke stahování souborů jakékoliv velikosti, v současnosti se ale používají daleko častěji různá úložiště a P2P služby.

3.3.5 IRC

Internet Relay Chat je starší služba internetu. Jde o klasickou chatovací službu, která na rozdíl od obyčejných webchatů není umístěna na jednom serveru, ale tvoří ji rozsáhlá síť serverů po celém světě, na které se připojují jednotliví uživatelé podle toho, který mají nejrychleji dostupný. Na IRC si můžou povídat tisíce lidí z celého světa, rozdělení do určitých kanálů, které sami vytvářejí. (Antoš, 2000) Přes IRC se dá také sdílet cokoli, co administrátor a uživatel povolí. I když rychlost při stahování větších souborů není moc vysoká, knihy se díky své velikosti stáhnou za několik sekund. Na kanále e-knih je možno během několika vteřin stáhnout dokument obsahující názvy všech knih, které uživatelé kanálu nabízí ke stažení. Jedná se o tisíce e-knih volně ke stažení a, i když jde o chatovací službu, ke stažení souborů uživatel ani s nikým komunikovat nepotřebuje. Nevýhodou tohoto způsobu sdílení dat může být nutnost naučit se s IRC nejprve pracovat, protože nepatří k nejintuitivnějším službám.

¹² zkratka má znít jako I seek you, tedy „hledám tě“.

¹³ Protokol pro přenos souborů po internetu.

3.3.6 P2P

Peer to peer, doslova „rovný s rovným“, jsou sítě, na kterých probíhá souměrná komunikace či interakce mezi počítači. „V podstatě to znamená, že centrální uzlové počítače ztrácejí v takové síti na významu a libovolná stanice není pouze pasivním příjemcem dat a služeb, ale vystupuje zároveň aktivně jako server a tedy poskytuje dalším uživatelům sítě svá data.“ (Čermák, 2003, s. 35) Tím se potlačila klasická centrální úloha serveru a vznikl jeden univerzální druh počítačového uzlu, tzv. *server*, nebo jinak klient. Je to jasný příklad decentralizace internetu.

Uživatel internetu může použít jednu ze služeb P2P, například *BitTorrent*¹⁴, který je určený hlavně pro nárazový nápor ze strany zájemců o soubory a jeho software, řekněme *µTorrent*¹⁵, ve kterém nemusí provádět žádná složitá nastavení ani nemusí určovat topologii sítě. Pomocí něj může stáhnout jakýkoliv soubor, který najde na úložných serverech, které poskytují digitální hashovací otisky jednotlivých souborů. Rychlost torrentového stahování je potom kromě rychlosti našeho internetového připojení závislá na tom, kolik uživatelů soubor stahuje (tzv. *leech*) a kolik uživatelů soubor sdílí (tzv. *seed*). Pokud tedy stahuje soubory tisíc lidí a na počítači je má k dispozici pouze jeden, je stahování zpočátku velmi pomalé. Každý uživatel, který stáhne část souboru, ho dále sdílí s ostatními, kteří se ještě nedostali na řadu ke kompletnímu obsahu. Takto řetězec pokračuje dále. Později, jakmile další uživatelé soubor kompletně stáhnou, se zvyšuje rychlost stahování, protože i oni (pokud tomu nezabrání) dávají soubory k dispozici ostatním, kteří stahují. Tím, že stahované soubory při stahování rovnou i sdílíme dále, se již dopouštíme trestného činu i podle českého zákona, protože tím je naplněna podstata ustanovení o sdělování díla veřejnosti a jde tedy o užití díla, ke kterému je kromě výjimek potřeba mít souhlas autora nebo jiné oprávněné osoby. (Vachtl, 2009)

V současnosti se označení P2P používá hlavně k označení internetových výměnných sítí a P2P je proto považováno synonymum pirátské činnosti. Znakem výměnných sítí P2P je to, že v jejich rámci lze sdílet soubory či textové zprávy uložené na kterémkoliv počítači připojeném k internetu a vybaveném běžícím klientem dotyčné

¹⁴ *BitTorrent* je distribuční protokol originální klientské aplikace používaný k přenosu velkých souborů mezi velkými skupinami lidí.

¹⁵ *µTorrent* je jeden z *BitTorrent* klientů, který se používá ke stahování souborů *.torrent*.

sítě. Jedná se samozřejmě i o e-knihy, které se dají stahovat v opravdu velkém množství, tedy klidně po tisíci kusech.

BitTorrent je trnem v oku majitelů autorských práv již dlouhou dobu. Nejslavnější stránky *The Pirate Bay* měly být již mnohokrát uzavřeny, nikdy se tak však nestalo. Stránky nelze nechat jednoduše zavřít za porušování autorských práv, protože „pokud někdo provozuje *BitTorrent* server“, tak na něm nemá uložený ani kousek žádného sdíleného souboru - všechny se sdílí přímo mezi jednotlivými uživateli a server funguje pouze jako rozcestník, říkající "tento soubor najdete tady, tady, a tady." (Fuka, 2005) Provozovatel pak nemůže vědět a neví, jestli přímo stahovaný soubor obsahuje nějaká ilegální data. V současnosti se snaží ve stále více zemích podobné stránky zakázat a v některých zemích je např. *The Pirate Bay* už zakázáno, stránky to nicméně považují za cenzuru a bojují za svobodný internet i tím, že v zemích, kde jsou zakázané, vymýšlejí způsoby přesměrovávání, aby tam mohly fungovat. S novými zákony a snahou úředníků o to, aby bylo možné uživatele *BitTorrentu* vysledovat pomocí jejich IP adresy, nastanou také *BitTorrentu* těžké časy. Tedy jen dokud nebude vymyšlen způsob, jak zůstat při stahování *BitTorrentů* zcela anonymní. Již nyní existují programy a služby, které chrání anonymitu na internetu a dokáží IP adresu přesměrovat; většina těchto služeb je však placená. Například projekt *TorrentPrivacy*, ve kterém jde hlavně o anonymitu při používání *BitTorrentu*. Použití se dá vyzkoušet na týden zdarma a poté se platí 2.95\$ týdně, 9.95\$ měsíčně, nebo rovnou 99.95\$ ročně.¹⁶ (*TorrentPrivacy*, 2012)

3.3.7 Webová úložiště

Webová úložiště slouží k hostování souborů na veřejných a komerčních webových serverech. Existují stovky takových úložišť a lze z nich stáhnout miliony nelegálních souborů. Většina těchto služeb nabízí dva módy stahování; kapacitně a časově omezené stahování zdarma a prémiové, méně omezené, či prakticky neomezené stahování za uživatelský poplatek. Velikost souborů bývá ve většině případů menší, než velikost těch, které můžeme stáhnout pomocí P2P sítí. To samozřejmě nezabrání stahování e-knih, spíš díky vyhledávačům v těchto úložištích stáhneme jen knihu, kterou hledáme a máme tedy menší nepořádek v naší e-knihovně. Stahování pro vlastní potřebu z webových úložišť v mnoha zemích, například u nás,

¹⁶ 59 Kč týdně, 199 Kč měsíčně, 1999 Kč ročně.

nelegální není, ovšem například ve Velké Británii je. Ukládání obsahu, pokud dáme soubory k dispozici na webová úložiště ke stažení veřejně, je nelegální i u nás.

V lednu letošního rok FBI zablokovala webové úložiště *Megaupload*. *Megaupload.com* čelí obžalobě z celosvětového spiknutí s cílem připravit držitele autorských práv o půl miliardy dolarů. Zakladatel serveru byl zadržen, vzat do vazby a jeho milionový majetek byl zabaven. Později soud rozhodl, že zadržení majitele úložiště nebylo legitimní a případ se kvůli chybě v postupu nemusí vůbec dostat k soudu. (Klesla, 2012)

Kim Dotcom, majitel *Megauploadu* na to zareagoval dosti mrzutě. Podle něj vláda Spojených států *Megaupload*, *Megavideo* a dalších 10 dceřiných společností zničila. Zničeno bylo 220 pracovních míst a miliony legitimních uživatelů kvůli tomu nemají přístup ke svým souborům. Vláda Spojených států se podle něj snažila *Megauploadu* odepřít šanci ke spravedlivému procesu; znemožnila přístup k důkazům, které by Kima a ostatní osvobodily, obžalovaní nemají dovoleno vybrat si právníky, kteří je mají zastupovat (vláda US protestovala proti tomu, aby *Megaupload* najal právníka, který již zastupoval *Youtube* a odůvodnila to konfliktem zájmů). (Enigmax, 2012) *Megaupload* byl zničen a podle Dotcoma mu byl bez soudu udělen trest smrti. I kdyby je soud prohlásil za nevinné, ztráty už ničím nenahradí.

Ať již tato kauza dopadne jakkoliv ostatní webová úložiště mají o strach postaráno. Hollywood jim vyhlásil válku a má v úmyslu ty největší z nich zničit. Označil weby *Fileserver*, *Mediafire*, *Wupload*, *Putlocker* a *Depositfiles* za *rogue sites*¹⁷, které by měly být uzavřeny jako další. Stránky s kroky Hollywoodu nesouhlasí, ale jejich kampani zabránit nemůžou. V současnosti úložiště ve velkém mažou soubory, které jsou obviněny z porušování autorského práva a dávají do chodu filtry, které ovšem často filtrují i legální soubory. Některá úložiště přestala poskytovat služby stahování souborů ostatních uživatelů a uživatel tedy může stahovat jen soubory, které sám pro své potřeby na úložiště nahrál.

RapidShare vydal „manifest antipiráctví¹⁸“, který má sloužit jako návod pro chování úložišť a který často hraničí se zásahem do soukromí jeho uživatelů pro

¹⁷ V překladu přibližně „Padoušské stránky.“

¹⁸ *RapidShare* vydal antipiráctský manifest, který má fungovat jako návod, či směrnice pro

ochranu autorsky chráněných děl. I přes snahu *RapidShare* mu majitelé práv vzkázali jen to, že se nesnaží dostatečně. Viditelně má zábavní průmysl v úmyslu úložiště bez kompromisů zničit. Některá úložiště, jako například *Zshare*, již zmizela beze stopy. (Ernesto, 2012)

3.3.8 Cloudové úložiště

Cloud hosting je služba, která dovoluje synchronizovat soubory a nastavení napříč co největším počtem zařízení. (Krcmář, 2009) Mezi nejznámější úložiště patří *Dropbox*, *Box.net*, *Skydrive* a *Google Drive*. Fungují jako tradiční internetová úložiště souborů, do kterých můžeme cokoliv uložit a takový soubor pak můžeme dál sdílet s uživateli. *Dropbox* se velmi často používá mezi studenty jako úložiště školních dokumentů a učebnic. Přímo *Dropbox* funguje tak, že nám program po instalaci vytvoří v počítači složku *Dropbox* a na internetu náš vlastní účet, do kterého můžeme vkládat soubory, nebo složky se soubory s tím, že určité složky můžeme dle libosti sdílet s jinými uživateli *Dropboxu*, tedy například s celým svým, na *Dropboxu* přihlášeným, ročníkem. A to samozřejmě platí i o e-knihách, které můžeme dávat do složky a sdílet s našimi přáteli nebo s veřejností.

3.3.9 Space-shift¹⁹

Podle rozhodnutí soudu ve věci *RIAA vs. Diamond Multimedia*, kdy *RIAA* zažalovala mp3 přehrávač *Diamond*, máme u CD právo zálohovat ho v počítači (pokud nám *DRM* nebrání) a vytvořit z něj soubory ve formátu mp3, jde o tzv. právo „*space-shift*“. Je tedy pirátstvím pořídit si nelegálně e-knihu k tištěné kopii, kterou vlastníme? U knih by právo „*space-shift*“ totiž znamenalo nutnost naskenovat stránky knihy, převést ji do znaků službou OCR a následně strávit hodiny nad korekturou (tedy aspoň pokud nám nestačí kniha jen naskenovaná do obrázkového formátu). Daleko rychlejší

úložiště. Dokument má čtyři stránky a obsahuje vše, co by podle *RapidSharu* měly úložiště dělat, aby pomáhaly majitelům autorských práv a předcházely stahování chráněných děl. Pravidla radí, aby uživatelům, kteří jsou i jen obviněni z porušování autorských práv, byl jejich účet odpojen. Tím vlastně zavádí presumpci viny, protože majitele účtů považuje za vinné, dokud není dokázána jejich nevinnost. *RapidShare* se těmito a mnoha dalšími pravidly snaží dokázat majitelům práv, že s nimi chce spolupracovat a nepodporuje pirátství. U samotných majitelů práv se manifest setkal s vlažným přijetím a vzkazují jen, že se musí snažit více.

¹⁹ Právo prostorového přesunu.

by tedy bylo knihu stáhnout a v tom případě nejbližší pravdě bude nejspíše názor, že je to nelegální, ale morálně v pořádku. (Meadows, 2010)

3.4 Počátky bojů s PC pirátstvím

Hudební a filmový průmysl velmi prodělal tím, že se nedokázal zachovat správně a využít potenciálu, který jim ukázal příchod *Napsteru* v roce 1999. Na svém vrcholu *Napster* poskytoval kolem miliardy hudebních souborů ke stažení zdarma. Místo aby poskytl hudební průmysl svou vlastní verzi *Napsteru*, zareagoval soudy. RIAA podala na *Napster* žalobu, čímž mu vlastně také dopomohla stát se světovým fenoménem. (Hoorebeek, 2003)

Napster skončil, ale vzniklo hned několik dalších podobných stránek, jen lépe propracovaných, aby nešly zastavit tak snadno jako on.

Po oznámení, že za snížení prodeje CD může pirátství, se hudební průmysl snažil přijít na to, jak mu zabránit. Byly podány žaloby na osoby, které ilegálně sdílely chráněné soubory, na CD byla přidána proti-pirátská ochrana a dokonce byly na web nahrávány falešné soubory, které se maskovaly za normální hudbu²⁰.

Nic z toho hudebnímu průmyslu dlouhodobě nepomohlo a my jen sledujeme, jak se hudební průmysl snaží sám sebe chránit a bojuje proti změnám v technologii, díky kterým se pirátství stává ještě jednodušším. „*Strach sice může několik lidí od sdílení odradit, probíraný boj se stránkami sdílející obsah ale popularizuje nové stránky na sdílení, které zaručují uživateli vyšší anonymitu. Přece jen donutit lidi, aby přestali chodit na stránky, kde mohou stahovat hudbu, není to samé, jako donutit je kupovat si více CD.*„ (Wang, 2004)

Trvalo roky, než začal hudební průmysl reagovat jinak než podáváním žalob, a další roky trvalo, než mu došlo, že lidé nemají zájem o zastaralý formát a jsou ochotni za soubory, které jim nekazí zážitek DRM ochranou, zaplatit přiměřenou cenu. Lidé jsou ochotni zaplatit, což *iTunes* od *Apple* díky svým souborům, které prodával po dolaru, dokázal.

²⁰ To se stalo v roce 2003 s deskou „*American Life*“ od *Madonny*. Stránky sdílející nelegální obsah byly zavaleny falešnými hudebními soubory, na kterých nebyla hudba, ale jen hlas *Madonny*, která vzkazovala „*What the f*** do you think you are doing?*“ Výsledkem bylo to, že se skupina *Anonymous* nabourala na *Madonny* oficiální webové stránky a uložila na ně ke stažení hudební soubory z její desky.

Chytřejší než hudební průmysl se zachoval porno průmysl, ten hned věděl, že se pomoci nedočká, a tak nepřítele přijal s otevřenou náručí. Nakonec porno průmyslu vděčíme za několik inovací na internetu, včetně video streamu, audio streamu, online platebního systému, interaktivních webkamer a *DRM*. Samozřejmě mu vděčíme také za vznik spamu a vyskakujících reklam. Na rozdíl od hudebního a filmového průmyslu bere porno průmysl ztráty z pirátství jako součást podnikání a nabízí lidem alternativy, které mu vydělávají. Například možnost předplácet si webové stránky, ve kterých pak máme k dispozici libovolný obsah. Ze staženého obsahu dostanou pak část peněz herci. (Wang, 2004)

3.4.1 Škody, argumenty a piráti

Internetoví uživatelé už skoro nevnímají, jak si média stěžují na pirátství a dávají mu za vinu nižší prodeje. Částky, o které velké nahrávací a filmové společnosti prý kvůli pirátství přišly, není možno brát vážně, protože neexistuje způsob, jak je objektivně zjistit. Podle některých informací přišel průmysl kvůli pirátství o 600 milionů dolarů. Nicméně předpoklad, že za každý stažený soubor by uživatel v jiném případě zaplatil, je absurdní. Je několik druhů pirátů, ale žádný z nich by nikdy nezaplatil za všechny soubory, které stáhl. Dokonce ani za třetinu. Je jasné, že se CD budou prodávat méně, když většina lidí poslouchá hudbu na mp3 přehrávačích. Stejně tak je jasné, čemu dají lidé přednost, když musí volit mezi koupí CD (pro mladé většinou příliš drahého), na které musí čekat, či se kvůli němu musí vydat do kamenné prodejny a možností zdarma si během okamžiku stáhnout celou diskografii daného interpreta. Bez sdílení bychom navíc znali jen to, co by do naší země pustili obchodníci, tedy zdaleka ne vše, co existuje. Současná mládež nevidí na sdílení nic špatného a je celkem těžké bojovat proti něčemu, co většina uživatelů internetu nevidí jako problém. Velké firmy se samozřejmě snaží státy donutit, aby přijaly zákony, které mají pomoci pirátství snížit. Některé by ale, jak se dozvíme v pozdějších kapitolách, přinesly více zlého, než dobrého.

Zábavní průmysl zapomíná, že pirátství mnoha lidem pomohlo k většímu úspěchu. Čím více lidí si stáhne kopii hudebníka nebo filmu, tím více lidí se o hudebníkovi nebo filmu dozví. Víme, že pirátství pomáhá neznámým a mladým umělcům na úkor superhvězd. Jen zlomek mladých umělců na začátku své umělecké

dráhy předvede, že má opravdový talent a stane se později superstar. Pirátství tím pádem pomáhá k prosazení většímu množství talentovaných. (Elleflamme, 2010)

Mnoho interpretů se už rozhodlo, že dají svá díla k dispozici zdarma na internetu. Někteří, aby získali popularitu nebo aby se o nich dozvědělo co nejvíce lidí, jiní jen proto, že chtějí ukázat, že fandí změně technologie. Hudební skupina *Radiohead* například dala v roce 2007 své nové album „*In Rainbows*“ volně ke stažení s tím, že fanoušci měli možnost zaplatit skupině dobrovolnou částku. (Ernesto, 2010a)

3.4.2 Odpověď nakladatelského průmyslu

Hudební průmysl udělal dvě hlavní chyby. Za prvé elektronické pirátství příliš dlouho ignoroval. Za druhé bral boj proti pirátům jako válku, kterou lze vyhrát. Není to válka a nedá se vyhrát. Nakladatelé se zatím první chybě vyhnuli. Až přijde čas, nebudou mít žádnou omluvu pro to, že se nevyhnuli chybě druhé. (Alasdair, 2006)

Zatím to v některých ohledech vypadá dobře. Na rozdíl od hudebního obchodu *iTunes* od *Apple*, kterému spuštění trvalo roky, byl *iBook* spuštěn zároveň se začátkem prodeje *iPadu*. To, že se tyto obchody sjednaly už několik měsíců po tom, co bylo oznámeno uvedení *iPadu* na trh, ukazuje, že se knižní průmysl aspoň v něčem snaží posouvat k digitální budoucnosti. (Sorrel, 2010)

3.4.3 Podíl na trhu

Nejvíce se prodávají elektronické knihy v USA a Velké Británii, což není překvapivé, vzhledem k tomu, že se jedná o anglicky mluvící země a největší prodejci e-knih jsou situováni v nich. Největší podíl na trhu e-knih má v obou zemích *Amazon*, kterému patřilo v roce 2011 v USA 63 % a v Anglii 75 % trhu s e-knihami. V USA *Amazonu* konkuruje *B&N* s 27 %, v Anglii nejvíce *Apple* s 15 %. (Frisch, 2010)

3.4.4 Pirátství e-knih

Knihy byly obětí pirátství od doby, kdy vznikl způsob jak je dostat do digitální podoby, ať už přepsáním, nebo naskenováním. Při skenování velmi pomohla nová technologie *optical character recognition*²¹. Z kopie knihy se vytrhne hřbet a stránky se naskenují a OCR se použije k tomu, aby proměnil naskenovaný obraz v soubor s

²¹ V překladu „optické rozpoznání znaků“, zkráceně OCR.

textem. OCR ovšem není 100% přesný, a tak je text potřeba zkontrolovat. Korektura je časově nejnáročnější část tohoto procesu a trvá často desítky hodin.

Se vznikem e-knih se práce zjednodušila a pro sdílení stačí prostě koupit kopii e-knihy a vypnout u ní její ochranný software, neboli *DRM*. U knih, které vyjdou jen v tištěné podobě a je po nich na internetu poptávka, je nicméně stále potřeba použít skeneru. (Alasdair, 2006)

Na rozdíl od hudebního souboru, který většinou není menší než několik megabajtů, e-kniha zabírá jen několik set kilobajtů. Znamená to, že při stažení stejného množství dat, řekněme 1 GB, budeme mít jeden nebo dva filmy v horší kvalitě, tři až čtyři díly oblíbeného seriálu, několik set hudebních souborů mp3 (nebo několik desítek, pokud dáváme přednost kvalitnějšímu formátu FLAC) nebo tisíce e-knih. Během několika minut tedy můžeme velmi snadno získat celé knihovny e-knih, přičemž v těchto knihovnách bývají pro lepší komfort všechny e-knihy v několika formátech a bez *DRM*.

Někteří lidé, mezi něž patří reportér londýnských novin *Times* Ben Hoyle, mají za to, že „*pokud nebude vymyšlen způsob, jakým budou autoři kompenzováni za své prodejní ztráty, pirátství knih na internetu je nakonec dožene k tomu, že přestanou psát.*“ (Anderson, 2008)

Považovat každé stažení knihy dostupné nelegálně na internetu za ukradený výtisk je hloupost. Tím, že každé stáhnutí autoři počítají jako ztracené peníze, spousta z nich klame sama sebe a navíc díky tomu ani nedokážou přesvědčit piráta, že podle nich dělá něco špatného. Piráti sami vědí, že by si tu knihu stejně nekoupili. Autor tak podle nich nepřichází o žádné peníze, protože by od nich stejně žádné nedostal. A stejně to jistě vnímají i ostatní piráti, takže (pro piráta) není pochyb, že by ostatní taky knihu neplatili. Pokud jsou tedy autoři tak mimo realitu, že si myslí, že by za staženou knihu dostali zapláceno, proč by jim piráti měli věřit jejich nářky o tom, jak jim pirátství ubližuje? (Meadows, 2010a)

Pirátství e-knih ale není zatím tak rozsáhlé. A i když jsou bestsellery jako Harry Potter na internetu volně k dostání, je těžké uvěřit, že by takové množství lidí četlo knihy na čtečkách, nebo na počítačových obrazovkách. Pokud tomu tak je a miliony lidí,

z toho velké množství majitelů čteček, čtou fikci, měli by se nakladatelé radovat z počtu svých potenciálních zákazníků. (Anderson, 2008)

Někteří mají za to, že se pirátství e-knih v poslední době zvýšilo kvůli čtečkám, tabletům atd. Se zvyšující se popularitou čteček a tabletů je stále snazší e-knihy číst, což opravdu může ke zvýšení pirátství vést. Jenže přístroje piráty nevytváří. (Krozszer, 2007) Stejně jako mp3 přehrávače i elektronické čtečky spíše vytvoří mezeru na trhu, která není vyplněna. Lidé si rádi připlatí za pohodlí, které pro ně e-knihy představují. Jestliže lidé budou kupovat levné čtečky, které přečtou mnoho formátů, a budou do nich e-knihy převážně stahovat, je to proto, že je pro ně jednodušší najít knihu ke stažení, než ji najít za dobrou cenu a v dobrém formátu (a nejlépe bez ochrany) u nakladatele. Byť doufáme, že se vydavatelský průmysl od toho hudebního poučil, zatím nám i u e-knih staví nakladatelé a občas samotní autoři do cesty hodně překážek.

3.4.5 Pirátství e-knih v České republice

V Čechách se v loňském roce za pouhý měsíc nelegálně stáhlo kolem 128 tisíc knižních souborů, což dává dohromady 14 130 různých knih. Aktivně v naší zemi stahuje knižní kopie okolo 13 tisíc lidí. Ještě nedávno se nelegálně stahovala nejvíce fantasy a sci-fi literatura, v současnosti těmto žánrům ovšem šlape na paty červená knihovna. Dívky a ženy nejdříve prosily zkušené piráty, aby jim udělali nějaké e-knihy, ale těm se do toho kvůli korektuře a nutnému čtení příliš nechtělo. Proto ženám nezbývalo nic jiného, než se naučit vytvářet e-knihy sami a ve velkém. (Instinkt, 2011)

V Čechách není zatím moc velký výběr e-knih v češtině a většina dostupných a i cenově přijatelných je od českých autorů nebo staršího roku vydání. Jak říká Ing. Jiří Pechoč z firmy Warbler, která provozuje distribuční portál wknihy.cz a sama je také producentkou e-knih, je to protože *„s překladovými díly je u nás velký problém, protože existuje praxe, že se musí autorská práva nejprve nakoupit u zahraniční agentury a zaplatit předem. V případě našeho teprve vznikajícího trhu e-knih by si zatím asi nikdo nedovolil dát za nákup zahraničního díla tolik peněz předem...U knih českých autorů je třeba, aby byly správně napsané licenční smlouvy a aby příslušná licenční smlouva zahrnovala pasáž o sdělování veřejnosti nebo užívání díla sdělováním veřejnosti podle § 18 odst. 2 autorského zákoníku. V jiném případě bude potřeba připravit dodatek nebo novou smlouvu. Pak bude i u e-knih možné, aby se legálně vydávaly samostatně nebo paralelně s tištěnou knihou.“* (Císař, 2011)

3.5 Autoři a pirátství

Na pirátství je mnoho názorů. Někteří autoři se už při zmínce o elektronických knihách začnou třást strachy, jiní to berou s nadhledem, nebo jako samozřejmost a něco, co k internetovému podnikání prostě patří.

V některých případech se autor rozhodne, že knihu kvůli strachu z pirátství v elektronickém formátu vůbec nevydá. To se stalo například u J. K. Rowlingové a její knihy Harry Potter a Princ dvojí krve. Kniha se samozřejmě ihned na začátku prodeje na internet dostala. Rowlingová si svým rozhodnutím zajistila jen to, že jediné digitální kopie na internetu budou právě ty neautorizované, i kdyby za ně někdo zaplatit chtěl. Navíc urazila mnoho svých čtenářů, protože je automaticky považovala za zloděje. Tištěné knize to samozřejmě v prodeji vůbec neuškodilo a prodaly se miliony výtisků. (Andrews, 2005)

3.5.1 Zajímavé názory autorů na pirátství

Existují autoři, kteří jsou dokonce pro pirátství. Tito lidé stále přibývají. Většinou se jedná o autory, umělce, muzikanty, nebo v případě Tima O'Reillyho dokonce o majitele nakladatelství.

Jejich názor je většinou podobný – pirátství neohrožuje umělce, hudbu, knihy, nebo film, ohrožuje jen existující vydavatele. Pokud velké společnosti neunesou změny na trhu, tak zmizí. Ti, co přežijí, přežijí díky inovaci.

V této podkapitole uvádím několik názorů na pirátství od osob, kterých se přímo týká.

3.5.1.1 Tim O'Reilly

Tim O'Reilly patří mezi nakladatele, kteří vyšli novým technologiím vstříc. Jeho vydavatelství O'Reilly Media se soustředí na technicky zaměřené a naučné knihy. O'Reilly své knihy prodává zcela bez DRM ochrany a říká: *„Řekněme, že mým cílem je prodat něčeho 10 000 kopií. A řekněme, že kdybych ke knize dal DRM, prodal bych 10 000 kopií a vydělal, a když DRM nepřidám, do oběhu jde 100 000 kopií a já jich stále prodám 10 000. Co z toho je lepší výsledek? Myslím, že mít v oběhu 100 000 a prodat*

10 000 je mnohem lepší, než když prodám jen 10 000 kopií a nikdo jiný z toho nebude mít užitek.

Lidé, kteří nezaplatí, by vám stejně nezaplatili. Jsme nadšení, když lidé, kteří si naše knihy nemůžou dovolit a nezaplatí nám za ně, jdou pak s informacemi, které z nich získali, dělat něco užitečného.

Myslím, že je potřeba mít důvěru v základní logiku trhu. A navíc DRM kazí uživateli zážitek z knihy. A lidé produkt mnohem hůře přijímají.“ (Bruner, 2011)

3.5.1.2 Moira Rogers

Moira Rogers je umělecké jméno dvou spolupracujících autorek fantasy a paranormálních romancí. Bree, jedna polovina Moiry Rogers o pirátství říká:

„Proti pirátství knih nemůžeme bojovat. Přesně tak. Nevěřím, že se dá s pirátstvím bojovat, rozhodně ne nějakou z teď populárních metod. Nevěřím omezujícímu DRM, nevěřím ve vzdělávání lidí, nevěřím ve zdržování digitálních vydávání nebo v absurdní ceny. Nemyslím, že jde pirátství nějakým způsobem zastavit. Podle mě nemůžete džina strčit zpátky do lahve, stejně jako se nemůžete vrátit v čase do doby, kdy nikdo nechtěl mp3.“ (Bree, 2010)

3.5.1.3 Neil Gaiman

Neil Gaiman je známý hlavně svým komiksem *The Sandman*, ale i mnoha dalšími fantasy a sci-fi knihami, stejně jako svou prací u filmu. Když našel pirátské kopie svých prací na internetu, nejdříve pirátům nadával do zlodějů, později si ale všiml, že mu pirátství pomáhá s prodejem knih.

„Pak jsem si všiml dvou věcí, které byly důležitější. Jednou z nich bylo, že v místech, kde byla moje díla stahována – hlavně v Rusku (kde lidé překládali moje knihy do ruštiny a rozšiřovali je do světa), jsem prodával čím dál více knih. Lidé se se mnou seznamovali skrze pirátské kopie. A pak šli a koupili si fyzické kopie, a kdykoli v Rusku vyšla nová kniha, prodával jsem pořád více a více kopií,“ říká Gaiman. (Hodson, 2011)

3.5.1.4 Paulo Coelho

K podobnému názoru jako Neil Gaiman došel i známý spisovatel Paulo Coelho, který se spojil s *The Pirate Bay* a prosil lidi, aby stahovali a sdíleli jeho práci.

„V roce 1999, když byla moje kniha poprvé vydána v Rusku (v nákladu o 3000 kusech), země trpěla nedostatkem papíru. Náhodou jsem našel pirátskou kopii svého Alchymisty a vystavil jsem ji na svých webových stránkách.

O rok později, když byla krize překonána, jsem prodal 10 000 kopií. Do roku 2002 jsem v Rusku prodal milion kopií a do dneška jsem jich prodal již přes 12 milionů.

Když jsem cestoval vlakem přes Rusko, potkal jsem pár lidí, kteří mi řekli, že se se mnou poprvé seznámili díky pirátské kopii, kterou jsem dal na své stránky. V současnosti mám stránky „pirate Coelho“²², kam dávám odkazy na všechny své knihy, které jsou dostupné na P2P stránkách.

A moje prodeje stále rostou – skoro 140 milionů kopií po celém světě.

Když sníte pomeranč, musíte se vrátit do obchodu a koupit si další. V tom případě dává smysl zaplatit na místě. Umělecké dílo si nekupujeme jako papír, inkoust, štětec, plátno, nebo hudební noty, ale jako myšlenku, která se zrodila kombinací těchto produktů.

„Pirátsství“ může fungovat jako cesta k seznámení se s prací autora. Pokud se vám jeho, nebo její myšlenka líbí, tak ji budete chtít mít doma; dobrá myšlenka nepotřebuje ochranu.“ (Coelho, 2012)

3.5.1.5 Eric Flint

Eric Flint, spisovatel, editor a zastánce e-knih zdarma, odmítá negativní efekt, který údajně pirátství má.

„Ano, pro autory je nepříjemné, když vidí svoji práci bez svého svolení ke stažení na internetu, hlavně pokud je k tomu připojený komentář, ve kterém se vysloužilý, mladistvý delikvent svým činem chlubí. Faktem ale zůstává, že materiální újma, která tím autorům vzniká, je tak nízká, že se dá jen těžko odlišit od nuly – pokud nějaká újma vůbec je, o čemž pochybuji.

A v tomto případě jen neodhaduji. Svoji první novelu jsem dal na internetu k dispozici zdarma, protože jsem začal mít plné zuby hysterického kvílení některých autorů v online diskuzních skupinách, kteří nařikali, že je jejich živobytí ve smrtelném nebezpečí.

²² Česky přibližně „stahuj Coelho.“

Abych co nejjasněji dokázal, že je to nesmysl, dal jsem jednu ze svých novel k dispozici zdarma. „Pirátil jsem sám sebe,“ pokud mi dovolíte tak absurdní vyjádření. Ona novela, Mother of Demons²³ je teď online k dispozici už skoro sedm let. A...

Stále je v tisku a stále se prodává.“ (Flint, 2010)

3.5.1.6 Cory Doctorow

Dalším zastáncem e-knih zdarma je Cory Doctorow. Podle některých je Doctorow autor, který si může rozdávání e-knih dovolit. Doctorow ale získal takovou reputaci a popularitu právě tím, že své knihy dal volně ke stažení.

Ve své eseji píše:

„Nemůžu nijak dokázat, že rozdávání knih zvyšuje jejich prodej – ale udělal jsem to se třemi knihami a se sbírkou povídek (a příští rok to znovu udělám se dvěma dalšími novelami a sbírkou) a moje knihy konstantně překonávají očekávání mého vydavatele. Srovnáním jejich prodeje s čísly, které poskytli moji kolegové, se ukázalo, že jsou na tom o něco lépe, než jiné knihy od podobných autorů, kteří jsou v kariéře na přibližně stejném místě. Bohužel to nelze zjistit jistě, leda bychom se dokázali vrátit v čase a vydali knihy bez e-knih zdarma.

Jisté ovšem je, že každý autor, který zkusil rozdat své e-knihy, aby jich více prodal, z toho odešel spokojen a připraven udělat to i příště.“ (Doctorow, 2006)

3.6 Čeští nakladatelé

I v Čechách se objevují lidé, kteří mají na pirátství osvěžující názor. Robert Pilch, majitel nakladatelství Brokilon, například říká: *„Nemám s tím problém. Škody, o kterých mí kolegové v souvislosti s piráty mluví, jsou často velmi iluzorní. Do velké míry totiž knihy zdarma stahují lidé, kteří by si je jinak nikdy nekoupili. A víte, co si myslím? Že ilegálně vystavené knihy dokonce prodejům pomáhají. Čtenář si stáhne mou knihu, přečte si ji a zalíbí se mu třeba natolik, že se rozhodne mít ji v knihovně. Asi není náhoda, že nakladatelé, kteří se e-bookům nebrání, a to nejen nelegálním, ale samozřejmě i legálním, mají lepší hospodářské výsledky než ti, kteří vše elektronické odmítají. Jestli někomu padají prodeje, tak ne kvůli pirátům,“ (E-knihy 2, 2012)*

²³ Matka démonů.

Pavel Koutský je spolumajitel jednoho z prvních českých vydavatelství e-knih u nás, firmy Freetime publishing, a ve svých názorech jde ještě dál:

"Na jednu stranu tady máte nakladatele, kteří nerespektují poptávku po e-knihách, kašlou na své čtenáře a vyhazují zbytečně peníze na právní války bez výsledku. Na straně druhé tady máte piráty, kteří chtějí číst své oblíbené autory a nemají žádný důvod respektovat to, že oficiální nabídka e-knih je zatím nedostatečná, a tak si knihy berou z nelegálních zdrojů. Oba tábory jsou za tuto situaci odpovědné." (E-knihy 2, 2012)

Je jasně vidět, že v Čechách piráti stahují knihy v češtině hlavně proto, že jim nikdo nenabízí dostatečný výběr e-knih ke koupi. Tedy samozřejmě, většina lidí v Čechách, kteří si koupili čtečky ještě před vznikem pořádného českého trhu s e-knihami, museli počítat s tím, že do své čtečky získají e-knihy jiným způsobem, a to často stahováním pirátských kopií. Nakladatelé si ale nemůžou stěžovat na škody, které jim piráti působí. Když lidé chtějí e-knihu, která není na českém trhu k dispozici, prostě nemají jiný způsob, jak ji získat, než najít si její kopii na internetu a stáhnout ji. V dnešní době už jsou tito piráti zvyklí získávat e-knihy hlavně tímto způsobem a jen velmi těžko je budou nakladatelé přesvědčovat, aby za ně začali platit. Je tedy třeba spíše se zaměřit na nové majitele čteček a snažit se pokrýt jejich poptávku.

Za posledních šest měsíců se již e-knih prodalo více než za celý rok 2011 (Vyleťal, 2012) a převážná část z toho byla tvořena e-knihami v otevřených formátech. To je další problém s našimi nakladateli. Ačkoliv nejvíce čtenářů e-knih vlastní čtečku, která podporuje hlavně otevřené formáty, mnoho nakladatelů prodávalo e-knihy, které pro populární čtečky např. *Kindle* nebyly kompatibilní, nebo byly s ochranou DRM. Tím samozřejmě nákup majitelům čteček *Kindle* znemožnili a ti si e-knihu pořídili jiným způsobem. Světovým trendem se stává uvolňování *DRM* ochrany, nebo používání sociálního *DRM*²⁴, k tomu snad postupně dojde i u nás.

3.7 Pirátství učebnic a naučné literatury

Na trhu e-knih dominuje literatura faktu, která je pro obrazovky počítačů a čteček jako stvořená. Jasným důkazem toho je mimo jiné *Wikipedia*. Kuchařky, cestovní průvodci, a různé návody se čtou z obrazovky velmi dobře. (Anderson, 2008) Není tak

²⁴ o sociálním *DRM* více v kapitole 4.5.1.1.

divu, že je právě u těchto žánrů e-knih zvýšená šance na porušování autorských práv, hlavně pokud jsou určeny širší veřejnosti.

Před pirátstvím nejsou uchráněny ani učebnice a skripta. Motivace ke stažení učebnice se zvyšuje úměrně s její cenou. Studenti, kteří jsou většinou počítačově gramotní a zvyklí číst z počítačových obrazovek, si tedy postahují učebnice, které najdou dostupné a dále je mezi sebou sdílejí. (Alasdair, 2006) V posledních letech v tom studentům pomáhají i profesori, kteří dávají studentům k dispozici materiály v digitální podobě nebo ke stažení.

Nutno poznamenat, že v anglicky mluvících zemích je situace s cenami učebnic daleko horší než u nás. Když se podíváme na ceny amerických učebnic za semestr (1000\$) a ceny ročního školného (40 000\$), vyjdou nám absurdní částky a je div, že akademikům ještě nedošlo, že svými cenami vlastně studenty prosí, aby si sháněli nelegální kopie učebnic. V některých případech navíc nakladatel pouze přidá k e-učebnici novou předmluvu, aby ji pak mohl prodávat za vyšší cenu jako aktualizovanou verzi knihy.

Nejlevnější možností je v 90 % případů koupit použitou učebnici a pak ji zase prodat.²⁵ E-učebnice jsou většinou podobně drahé jako tištěné kopie a jsou chráněny proti kopírování a sdílení, aby si studenti nemohli materiál půjčovat. Často se e-kniha za tři čtvrtiny ceny jen na určitou dobu vypůjčí a pak po několika měsících sama vymaže – nejspíš ve snaze ublížit trhu s použitými učebnicemi. (Blattberg, 2011)

3.7.1 Pirátství učebnic v české republice

V České republice se pirátství učebnic týká hlavně skript a vysokoškolských učebnic. Některé školy nabízejí učebnice či skripta zdarma ke stažení přímo na svých stránkách (např. na moodlu²⁶). Nejčastěji se jedná o naskenované učebnice v PDF, nebo po stránkách v obrázcích JPG. Skripta jsme kopírovali odkaziva a kopírovaly je pro studenty automaticky i kopírovací společnosti u škol. Trh zde není tak velký jako v cizině a mezi spolužáky se učebnice rozšíří velmi rychle. Stačí, aby někdo soubor nahrál např. na server Spolužáci.cz, nebo aby třída používala program *Dropbox*, který

²⁵ Případně ji najít v knihovně a okopírovat, nebo nafotit.

²⁶ Moodle je softwarový balík určený pro podporu prezenční i distanční výuky prostřednictvím online kurzů dostupných na WWW. Umožňuje či podporuje snadnou publikaci studijních materiálů, zakládání diskusních fór, sběr a hodnocení elektronicky odevzdávaných úkolů, tvorbu online testů a řadu dalších činností sloužících pro podporu výuky. (moodle.cz, 2012)

dokáže vytvořit pro celou třídu společnou složku, kam každý může přidávat materiál a ostatní si odtud pak mohou učebnice během okamžiku stáhnout. Ačkoliv čeští studenti většinou, na rozdíl od zámořských studentů, neplatí školné, nové učebnice si kupují velmi neradi. Přímo e-učebnice si zatím mnoho studentů nekupuje, ale v České republice se není čemu divit, protože většinou ani žádná e-učebnice k oborům vydána není.

3.8 Boj proti pirátství učebnic

V následujících podkapitolách uvedu dva krátké příklady již vymazaných webových stránek, které nelegálně poskytovaly právě učebnice a literaturu faktu.

3.8.1 Textbook Torrents

V roce 2008 podala asociace amerických vydavatelů žalobu na stránky Textbook Torrents, kde bylo ke stažení přes 5000 učebnic ve formátu PDF.

Zakladatel těchto stránek považuje své jednání za občanskou neposlušnost vůči monopolistickým obchodním praktikám vydavatelů učebnic. 64 000 registrovaných uživatelů na svých stránkách považoval za hlasy proti systému, jenž studentům účtuje příliš vysoké částky, které opakovaně zvyšuje. (Young, 2008)

3.8.2 Library.nu

V únoru roku 2012 byla vymazána po rozhodnutí soudu v Mnichově stránka library.nu, která nabízela lidem volně ke stažení mezi 400 000 až milionem elektronických knih. Jednalo se o učebnice, neznámé monografie, životopisné analýzy, technické manuály, výzkumy v inženýrství, matematice, biologii, společenské vědě a humanitních oborech.

Stránky používali hlavně studenti a vzdělanci, kteří se toužili učit, a byly zavřeny vlastně jen proto, že obsahovaly odkazy na úložiště jako *ifile.it*, *Megaupload* nebo *Mediafire*, odkud se daly stáhnout kompletní knihy. Byly tedy vlastně obětí série útoků na úložiště, které proběhly od začátku roku²⁷. Pro nakladatele rozhodnutí soudu znamenalo velký úspěch ve válce s pirátstvím. Ignorují ovšem to, že se o většinu stažení postarali lidé z jižní Ameriky, Číny, východní Evropy, Afriky a Indie. Tedy lidé, kteří

²⁷ O nich více v kapitole 3.3.7.

většinou nemají moc peněz a díky library.nu se mohli učit a dozvídat nové věci tam, kde jim tu možnost nakladatelé nedali. (Kelty, 2012)

3.9 Ceny elektronických knih

Říká se, že nejlepší *DRM* je dobrá cena. Jinak řečeno, stojí-li elektronická verze knihy podobně jako tištěná verze, bude kniha vyhledávána ke stažení častěji, než kdyby stála dolar. (Andrews, 2005) Po zvýšení oblíbenosti e-knih je nakladatelé většinou prodávali za stejnou cenu, jako tištěnou verzi, která byla zrovna v oběhu. To znamenalo, že pokud byla vydána kniha jen ve vazbě za 25 dolarů, stála e-kniha stejně, a když byla vydána levnější brožovaná verze za 13 dolarů, byla zlevněna na 13 dolarů i e-kniha. E-kniha se mezitím samozřejmě nijak nezměnila, prodejci neměli ani možnost opravit chyby v textu, protože by tím porušili smlouvy. Tímto způsobem se nakladatelé nejspíše snažili zabránit kanibalizaci e-knihy na vázané verzi. Zdá se to nesmyslné, protože jim mohly e-knihy vydělat více a neublížit nijak vázané knize. (Rich, 2010)

V programu *kindle direct publishing* ²⁸ si může zvolit cenu své e-knihy sám autor. Cena se může pohybovat mezi 99 centy a 9.99 dolary a jejich podíl ze zisku závisí na ceně (a dalších faktorech) a pohybuje se mezi 35% a 75%. Takto atraktivní podmínky ihned začaly přitahovat již vydávané autory, kteří se tak přidali k řadě autorů, kteří si knihy vydávají sami. Autor Tony Bradley poukázal na to, že s KDP může prodat novou knihu řekněme o počítačové vědě za 5 dolarů a dostane 70 % příjmu. Díky tomu může vydělat víc peněz, než se svojí knihou o počítačové ochraně prodávané pro Kindle za 11 dolarů. (Bradley, 2011)

Dodnes se u některých prodejců snaží nakladatelé uměle udržet vysoké ceny a to by jim dlouhodobě mohlo spíše ublížit než pomoci. Uživatelům se také zdá poněkud zvláštní, když e-kniha stojí 13-15 dolarů a použitá kniha je na *Amazonu* k dispozici za 2-3 dolary. ²⁹

Více možností, jak vydávat knihy dává autorům prostor i alternativní způsoby finanční odměny, kterou by mladí lidé a piráti rádi svým oblíbencům poskytli. Mladí uživatelé nemají rádi velké společnosti, které podle nich autory okrádají, a dávali by

²⁸ Dále zkráceně KDP.

²⁹ E-kniha 260-300 Kč a použitá kniha 40-60 Kč.

v některých případech přednost volby odměn přímo pro autory pomocí darů. Tímto způsobem to funguje například u kresby na zakázku (hlavně u autorů mangy, což je japonský komiks) či jiného zboží, které se týká obsahu díla (reklamní zboží). Mnoho mladých by si prostě koupilo po přečtení fyzickou kopii, nebo by propagovali autora u známých. (Paley, 2012)

Dobrý nápad přineslo pár nakladatelů v čele s nakladatelstvím *Harlequin*. Nabízejí *Amazonu* a *B&N* e-knihy zdarma. Většinou se jedná o neznámé autory, jejichž knihu může mít čtenář strach koupit, aby nebyl zklamán. Tímto způsobem se s autorem seznámí, a pokud se mu jeho práce líbí, může si od něj další knihy koupit. Je to velmi moderní postup, hlavně proto, že uživatelé internetu jsou zvyklí všechno vyzkoušet předtím, než za to zaplatí. Tento postup jim navíc v přívalu nových autorů pomáhá vybrat. Často se podobným způsobem postupuje i u prvního dílu série, těsně před vydáním dalších dílů, a zvyšuje se díky tomu i prodej ostatních knih nakladatele. (Rich, 2010)

Některým nakladatelům se tento postup nelíbí a jsou názoru, že nabízet e-knihy zdarma v době, kdy jsou jejich ceny tlačeny stále více dolů, je hloupost. Také mají strach, že tím v očích čtenářů ztratí e-knihy svou hodnotu a uživatelé za ně přestanou chtít platit ceny jako 25 nebo 13 dolarů³⁰, nebo je v nejhorším začnou brát jako bonus, za který se neplatí. Toho se obávají vzhledem k názoru některých lidí, že by e-knihy mohly být přidány k tištěným verzím knihy zdarma.

Letos v březnu podalo ministerstvo spravedlnosti USA žalobu na „agency five“, pět velkých nakladatelů z Velké šestky³¹ a *Apple* za jejich domluvu o zvýšení cen elektronických knih. Tito nakladatelé mohli vynutit pro každou e-knihu jednotnou cenu u všech prodejců. Tři z velké šestky souhlasili s dohodou, která je přinutí změnit do 60 dnů správu v jejich firmách tím způsobem, aby nemohli dále příští dva roky kontrolovat zlevňování. Prodejci tedy můžou knihám určovat vlastní ceny. (Shatzkin, 2012) Problém je, že pokud budou oblíbení autoři a knižní novinky zlevněny, mohli by ztratit cenovou výhodu autoři, kteří se sami vydávají. Díky žalobám ze států US také budou nakladatelé možná muset vrátit za předražené e-knihy zákazníkům peníze.

³⁰ 500-260 Kč.

³¹ Velká šestka; Random House, které není v žalobě zahrnuto, protože se smlouvy nezúčastnilo, Hachette, HarperCollins, Macmillan, Penguin a Simon & Schuster.

Podle některých reakcí vyhrál *Amazon* a ti nejšetrnější čtenáři e-knih. Ostatní v tomto ekosystému - autoři, nakladatelé a ostatní prodejci - prohráli. *Amazon* má nejvíce peněz (asi 113 milionů dolarů), které může použít v příštím roce na zlevňování, tedy o polovinu více než *B&N*. *Amazon* tedy může knihy rozdávat zadarmo, aby přitáhl zákazníky, nebo nabízet takové ceny, kterým nikdo jiný nedokáže konkurovat. (Shatzkin, 2012a)

3.9.1 Ceny v Čechách

V České republice průměrná cena e-knihy roste a současně rostou jejich prodeje, přestože by měly podle lidí zlevnit. Nyní se jedná průměrně o částku 111 Kč bez DPH. Při srovnání s cenami za stahování audiovizuálních děl se ukazuje, že jakmile se cena e-knihy dostane nad 60-70 Kč, tak je pro čtenáře nezajímavá. Za vyšší ceny jsou dostupné atraktivnější tituly, za které si jsou uživatelé ochotni připlatit. To ale znamená, že si za ně několik lidí připlatí, nicméně ne takové množství, jako které by knihu koupilo, pokud by byla levnější. (Císař, 2011)

V nejbližší době by na náš trh měl vstoupit sám velký *Amazon*, a to pravděpodobně i s českými knihami, takže pokud si naše malá internetová nakladatelství e-knih nezískají své příznivce a loajální zákazníky a nezajistí si tak svou pozici na trhu, je docela dobře možné, že *Amazon* nebude mít v Čechách žádnou konkurenci.

4 Pirátství a zákony

V této kapitole si řekneme něco o existujících zákonech chránících autorská práva, o zákonech chránící tyto práva na internetu, o několika nových zákonech, které se některé země snaží přijmout a o tom jakým způsobem se snaží pirátství předcházet.

4.1 Ochrana autorských práv

V současné době už má každá země nějakou formu ochrany autorských práv, v této kapitole si několik zákonů popíšeme.

4.1.1 Autorský zákon

Autorský zákon tu byl již stovky let před érou počítačů a internetu. Můžeme ho vysledovat až do 15. století, kdy byl vynalezen knihtisk. Nejdříve fungoval jako vládcem udělené výsadní právo tiskařů na ceny knih. Až po roce 1709 šlo v autorském právu hlavně o práva autorů knih. (Fredrick, 2010)

Podstatou autorského zákona je poskytnutí výlučného práva na kopírování díla majiteli těchto práv. V Británii má například majitel práv právo na kopírování díla, vydávání díla veřejnosti, půjčování díla veřejnosti, právo hrát divadelní hru na veřejnosti, oznámit dílo veřejnosti, vytvořit adaptaci díla. Autorský zákon je porušen kýmkoliv, kdo bez licence majitele práv dělá nebo dovolí někomu dělat cokoli z činů popsaných v autorském právu.

První mezinárodní smlouvou, týkající se autorského práva, je Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl napsaná roku 1886. Před uzavřením této smlouvy nebyla ve státech chráněna díla od cizích příslušníků a díky ní se zajistil základ pro ochranu práv těchto příslušníků ve všech státech, které smlouvu podepsaly. Základní právní normou je ale Copyright act z roku 1976. V něm byla také zavedena ochrana díla na dobu padesáti let od smrti autora. Později byla tato doba změněna na sedmdesát let.

Úprava a koncepce autorského práva není ve světě jednotná a její pojetí a úprava je závislá na typu právní kultury příslušné země. Významné rozdíly jsou mezi angloamerickým typem právní kultury a evropským typem právní kultury. Příkladem toho je například institut „volného užití a zákonné licence“ vs. „*fair use*“³². Zatímco

³² V překladu přibližně „čestné/spravedlivé užití.“

v České republice je například stahování autorsky chráněných souborů pro osobní užití legální³³ ve Velké Británii ani v USA to legální není. (Telec, 2007)

Digitální produkty jsou za normálních okolností všeobecně vnímány jako duševní majetek. V různých státech ale bývá jinak chápáno volné užití. V Americe je například nelegální obejít technologická opatření, která zabraňují v přístupu ke chráněnému dílu (např. *DRM*), ale v Evropské unii je to ilegální pouze pokud osoba obejde opatření úmyslně. Následkem těchto rozdílů jsou odlišné názory na pirátství. Někteří vnímají jako pirátství jen nelegální kopírování, jiní neautorizované kopírování spolu s neautorizovanou distribucí a kopírováním, nebo porušováním autorského práva.

4.1.2 Český autorský zákon

Český autorský zákon je poměrně moderní a kompatibilní s evropským komunitárním právem. Nový autorský zákon (zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským) zcela nahradil ten předchozí z roku 1965. Skládá se ze sedmi hlav, ale nejdůležitější je hlava první, která se věnuje pouze právu autorskému. (Čermák, 2003, s. 30) I přes to, že je velmi vyspělý, má své chyby, kvůli kterým zaostává za současností. Hlavním problémem pro něj je, že se kopírovací technologie vyvíjejí daleko rychleji než ostatní věci, které nás obklopují. Náš autorský zákon vymezuje výčtově majetková práva a pojednává o stahování z internetu, ať jde o jakýkoliv druh autorského práva. Tím umožňuje úspěšné licencování jakýchkoli druhů děl, která se stahují.

Ministerstvo kultury momentálně už několik let připravuje novelu autorského zákona, v chystaných návrzích však zatím nejsou zaneseny žádné zásadní změny. Jde pouze o snahu zpřesnit některé paragrafy a definice a nepůjde tedy o žádný razantní nástup proti pirátství jako je francouzské třikrát a dost³⁴. Prioritou je zvýšit transparentnost kolektivní správy autorských práv a vyřešit otázku osiřelých děl. Bude také navrženo zvýšení trestů za porušování autorských práv. (Kužník, 2012)

³³ Neplatí pro počítačové programy.

³⁴ Více v kapitole 4.2.2.

V roce 2004 byl v rámci harmonizace s právem EU přijat zákon týkající se odpovědnosti poskytovatelů prostoru na internetu. U nás k jeho praktické aplikaci dochází velmi zřídka. Země na západ od nás se touto problematikou zabývají více do hloubky, zatímco u nás se řešil jediný publikovaný spor a v tom nešlo o stahování obsahu, ale o odpovědnost internetového portálu za urážlivý výrok v diskuzi pod článkem. Zatím se čeští zákonodárci touto problematikou výrazně nezaobírají. Legislativní změny v této oblasti můžeme pravděpodobně čekat až z Bruselu a můžeme jen hádat, do jaké míry se evropští úředníci inspiroují za oceánem. (Chaloupek, 2012)

4.1.2.1 Elektronická kniha v českém právu

Elektronická kniha je v českém právu chápána jako nehmotný statek - autorské dílo slovesné, které není distribuováno na hmotném nosiči. Skutečnost, že v případě e-knih není slovesné dílo distribuováno na hmotném nosiči, výrazně ovlivňuje práva koncového konzumenta takové e-knihy. Naopak z právního pohledu není rozdíl mezi běžnou knihou a případem, kdy je slovesné dílo šířeno sice v elektronické podobě, avšak na hmotném nosiči dat.

Každý další vlastník knihy může s knihou nakládat tak, jak považujeme za zcela běžné. Knihu může dále prodat či ji půjčit kolegovi. A to vše a zcela logicky bez souhlasu nositele práv ke slovesnému dílu. Bez tohoto souhlasu však není ani vlastník běžné knihy oprávněn ji kupříkladu pronajmout či zachycené slovesné dílo zpřístupnit veřejnosti. V případě e-knih nepřichází jejich rozšiřování v autorskoprávním slova smyslu v úvahu, neboť tyto nejsou distribuovány v hmotné podobě. Nedochozí tak ani k převodu vlastnického práva k hmotné rozmnoženině slovesného díla, přičemž tak nemůže dojít ani k výše zmiňovanému vyčerpání práv autora k jednotlivým poskytnutým rozmnoženinám. (Aujezdský, 2011)

4.2 Důležité Zákony chránící autorská práva na internetu

4.2.1 DMCA

*Digital Millennium Copyright Act*³⁵ je americký zákon, který doplňuje a novelizuje *Copyright Act* z roku 1976. V platnost vstoupil v roce 1998. Jeho cílem je reagovat na nové technologie a mezinárodní smlouvy, které díky těmto technologiím vznikly. Zákon je rozdělen na pět vzájemně provázaných, ale nezávislých částí. Každá část pojednává o samostatném problému. Pro internet je nejdůležitější druhá část *DMCA*, která se nazývá *Online Copyright Infringement Liability Limitation Act*³⁶. Řeší odpovědnost poskytovatelů služeb, hlavně na internetu, ve vztahu k autorskému právu.

Před *DMCA* by stránky, které ukládaly obsah svých klientů, mohly být teoreticky zažalovány za přispívání k porušování autorského práva jen proto, že poskytovaly prostor pro ukládání nelegálního obsahu. Díky tomuto zákonu byla ovšem odpovědnost poskytovatelů, kteří splní určité podmínky, omezena a ti se tak dostali do „*safe harbour*“³⁷ a nezodpovídají za obsah, který na internet nahraje třetí strana do prostoru, který ji dali k dispozici. Díky tomu můžou nabízet na internetu služby s rozumným rizikem. Součástí je právo majitelů autorských práv kontrolovat stáhnutelný obsah a případně poslat poskytovateli služby zprávu o porušování práv (neboli *take-down notice*³⁸), po které poskytovatel soubor odstraní.

DMCA a jeho *takedown* systém je limitován jen na USA a je použitelný jen na webové stránky a internetové vyhledávače, které jsou umístěné v zemi. Ostatní země ale přijaly podobné systémy. Evropská unie má *směrnici European Directive for Electronic Commerce*, která nabízí podobný postup (i když je v různých zemích implementován trochu jinak). Austrálie má svůj vlastní *notice and takedown* systém. Další země jako Indie, nemají nic podobného jako „*safe harbour*“ a tak ani žádný oficiální systém pro odstraňování děl z webu. Hostující stránky ale většinou spolupracují, protože se obávají žaloby.

³⁵ Dále jen jako *DMCA*.

³⁶ Zkráceně OCILLA.

³⁷ Bezpečného přístavu.

³⁸ Žádost o stažení obsahu, více kap. 4.4.1.

Některé země, jako třeba Kanada, naopak mají „safe harbour“, ale žádný *notice and takedown* systém, což dost ztěžuje možnosti, jak odstranit obsah z webu bez soudního příkazu. (*DMCA Takedown 101*, 2010) I v Kanadě se ale *notice and takedown* systém už v parlamentu projednává. (*A free internet*, 2012)

4.2.2 HADOPI

HADOPI je francouzský zákon tzv. „tříkrát a dost“, nebo také jen „digitální gilotina“, podporující distribuci a ochranu tvůrčích děl na internetu, který Francie představila v roce 2009. Zákon byl nejdříve v dubnu roku 2009 národním shromážděním odmítnut, v květnu stejného roku byl však přijat. Svůj podíl na přijetí zákona měly nejspíše i USA a jeho nahrávací společnosti, které na Francii tlačily. V rámci tohoto zákona byla vládou vytvořena organizace nazvaná *Haute Autorité pour la Diffusion des Œuvres et la Protection des Droits sur Internet*³⁹, která nahradila předešlou organizaci ARTM⁴⁰. Organizace má právo kontrolovat uživatele internetu, a pokud je uživatel podezřelý z porušování autorských práv, bude mu na základě jeho IP adresy⁴¹ zaslán e-mail, kde bude na tuto skutečnost upozorněn. ISP⁴² je povinen poskytovat HADOPI údaje o identitě svých zákazníků a příslušné e-maily jim zasílat. Jestliže uživatel neuposlechne, přijde mu úřední dopis. Pokud podmínku poruší potřetí, bude čelit trestu v podobě odpojení přístupu na internetu po dobu 2 až 12 měsíců, finančního postihu a v nejhorším případě až dvouletého vězení. Jeden z francouzských ISP jménem Free našel v zákoně skulinku, která nestanovuje žádné sankce za to, když ISP e-maily jménem HADOPI nerozešle a odmítl e-maily rozesílat. Hned na to vydal francouzský ministr kultury rozhodnutí, skrze které zavedl sankce ve výši 1500 € za každý nedešlaný e-mail a Free se nakonec podřídil. (Peterka, 2010)

V prvním roce francouzská organizace rozeslala 736 000 e-mailů s prvním upozorněním, 62 000 druhých upozornění a 165 osob dostalo třetí upozornění. Zpráva o efektivnosti HADOPI informuje, že se podařilo za rok snížit pirátství o polovinu. I přesto, že může pirátství podle zábavního průmyslu za snižování výnosů, ve zprávě není nic o zvýšení tržeb. Dle oficiálních zpráv se hudebnímu i filmovému průmyslu ve

³⁹ Zkráceně HADOPI; v překladu Nejvyšší moc pro šíření tvůrčích děl a pro ochranu práv na internetu.

⁴⁰ Regulation of Technical Measures Authority.

⁴¹ IP adresa jedinečné označení zařízení v celosvětové síti internetu.

⁴² *Internet service provider*, v překladu poskytovatel internetového připojení.

Francii výnosy snižují, dokonce více než v roce 2010. To by mohlo znamenat, že pirátství zábavnímu průmyslu ve Francii pomáhalo a to se do zprávy o efektivnosti nového anti-pirátského zákona pochopitelně nehodí. (Ernesto, 2012b)

4.2.3 Zákon Sinde

(Sinde Law je pojmenovaný podle bývalé ministryně kultury Ángeles González-Sinde, která zákon pod tlakem USA připravila.) Ve Španělsku bylo dlouhou dobu sdílení audiovizuálních děl pro nekomerční využití legální. Výrok Španělského soudu, že se provozovatelé portálu Sharemula⁴³ nedopouští ničeho nezákonného, vytvořilo silný precedens. USA, pro které bylo legální sdílení již dlouho trnem v oku, na Španělsko zatlačilo, aby své zákony změnilo, jinak by byly ohroženy obchodní vztahy s USA, včetně významných investic. (Enigmax, 2012a)

Nejdříve byl zákon poslaneckou sněmovnou zamítnut, za což mohly protesty, ale hlavně zjištění skutečnosti, že při psaní tohoto zákona vedla zákonodárce americká ruka. V prosinci loňského roku byl po změně vlády přijat zákon o udržení hospodářství obsahující i možnost zavírat dosud legálně operující weby umožňující výměnu autorsky chráněných děl nebo je blokovat na úrovni poskytovatele připojení k internetu do deseti dnů od nahlášení vlastníkem autorských práv. Zákon tedy umožňuje sestavené komisi rozhodovat o tom, který web porušuje autorská práva, a do deseti dní zajistit jeho zrušení. Zákon je nastaven tak, aby fungoval nejen v případě, kdy na šíření autorsky chráněného obsahu bez povolení někdo vydělává, ale i v situaci, kdy může potenciálně vlastníkovu vzniknout škoda, což se dle „zákona o bulharských konstantách“ používáných k vyčíslování škod děje nejen v situaci, kdy je na daném serveru skutečně umístěn autorsky chráněný obsah, ale i v situaci, kdy je na něj pouze odkazováno někam jinde. Ilegálními se tak prakticky mohou stát i vyhledávače. Zákon je mimo jiné kriticky považován za cenzurující. (Wift, 2012)

4.3 Budoucnost v zákonech

V posledních měsících se snažily státy (nebo zábavní průmysl?) prosadit několik zákonů, které by měly pomoci chránit velké společnosti před pirátstvím. Tisíce lidí po celém světě proti těmto zákonům protestovaly kvůli strachu z cenzury a ztráty soukromí. Dříve nebo později ale některá vedoucí země, jako je USA, podobný zákon i

⁴³ Portál poskytující odkazy ke stahování autorsky chráněných děl P2P stahováním.

přes protesty přijme, nebo jen donutí pod výhrůzkami menší země, aby je přijaly, jako to už udělala se Španělskem. V této podkapitole si popíšeme několik těchto návrhů zákonů a to, komu by ublížily víc, jestli pirátství nebo obyčejným uživatelům internetu. Problém se současnou protipirátskou legislativou v různých zemích světa je ten, že nepomáhají ani přímo umělcům, kteří autorské dílo vytvořili. V boji s pirátstvím se neprosazuje snaha postihovat přímo konkrétního uživatele, který autorská práva porušuje. Největší boj je v současnosti mezi mezičlánky, které jsou mezi autorem a uživatelem, a to je zábavní průmysl a poskytovatelé prostoru na internetu. (Chloupek, 2012)

4.3.1 SOPA a PIPA

Zatímco *DMCA* se soustředí na odstranění specifického neautorizovaného obsahu z internetu, *SOPA* a *PIPA* se zaměřují na celé webové stránky, které tento obsah mají. Zákon by dal Ministerstvu spravedlnosti moc nad webovými stránkami nejen z Ameriky, ale z celého světa. Díky *Stop Online Piracy Act* a *PROTECT Intellectual Property Act*⁴⁴ by vlastníci autorských práv mohli nechat na příkaz federálního soudu zablokovat kterýkoliv web, byť i při jediném porušení zákona, nebo jen podezření. Weby a vyhledávače by na takové stránky musely blokovat odkazy. To by v zásadě vedlo k tomu, že by části internetu byly pro americké uživatele nedostupné. Dále by vlastníci autorských práv s pomocí zákonů mohli od webů porušujících autorská práva odstavit reklamy a jiné finanční služby. Návrh zákona podporují hlavně nahrávací společnosti.

Na rozdíl od *DMCA* by za obsah uložený na stránkách byli zodpovědní jejich provozovatelé. To by víceméně znamenalo konec svobodného internetu, protože na soudní tahanice s tímto spojené by měly peníze jen vydělávající stránky, ostatní by raději internet opustily. Znamenalo by to také vymizení služeb podobných *Youtube*.

Proti zákonům se spustila vlna protestů, vystoupili proti nim internetoví giganti jako Google, Facebook, Yahoo, Twitter či eBay. Webové stránky jako např. anglická část Wikipedie na protest proti těmto zákonům na 24 hodin nefungovaly. Wikipedia měla funkční jen hlavní stránku, kde varovala návštěvníky před přijetím těchto zákonů. Google fungoval, ale cenzuroval své logo. Podle Googlu podepsalo proti *SOPA* petici

⁴⁴ celým názvem Preventing Real Online Threats to Economic Creativity and Theft of Intellectual Property Act.

4.5 milionů lidí. Tzv. hactivisté⁴⁵ napadali webové stránky amerických ministerstev, FBI i nahrávacích společností. Protesty zabraly, dokonce i Bílý dům se k zákonům postavil kriticky a američtí zákonodárci oba zákony odložili a budou je muset přepracovat.

4.3.2 ACTA⁴⁶

Dvaadvacet členských zemí Evropské Unie, včetně České republiky podepsalo v lednu 2012 protipirátskou dohodu ACTA. Dohoda byla projednávána v tajnosti na různých místech světa a na veřejnost se dostala teprve díky *Wikileaks*. Od té doby je celosvětově kritizována za snahu cenzurovat internet. Česká vláda dohodu podepsala, po následných protestech ale ratifikační proces pozastavila s tím, že chce analýzu jejích dopadů.

Dohoda tvrdě narazila v Polsku, kde předseda vlády zastavil její ratifikaci a na tiskové konferenci vyzval členy evropského parlamentu, aby dohodu v současné podobě odmítli. Slovinská velvyslankyně, která za svou zemi dohodu ACTA podepsala, se za svůj podpis dokonce omluvila.

Podle kritiků by dohoda výrazně omezila osobní svobodu, svobodu internetu, zkomplikovala by život řádným občanům a výrazně by ztížila i průmyslovou výrobu a vývoj. Za vážný problém se považuje možnost prohledávat počítače a další osobní věci cestujících na hranicích. Celníci by mohli prohlížet obsah externích disků, paměťových karet, tabletů nebo mobilů, zda neobsahují nelegálně držené dílo chráněné autorským zákonem.

Díky četným protestům a kritice se Evropská komise rozhodla nechat ACTA prozkoumat u nejvyššího soudu EU. Ten měl zjistit, zda ACTA neporušuje základní práva EU. O přezkoumání požádal komisař EU pro obchod Karl De Gucht. (Smrček, 2012) Po debatě se ovšem odpovědný výbor Evropského parlamentu rozhodl protlačit dohodu přímo parlamentem, kterým 4. července se 478 europoslanci (z celkových 682) proti neprošla. (Falkvinge, 2012)

⁴⁵ Hacktivismus vznikl spojením slov hacking a aktivismus, jde o novou formu aktivismu pomocí počítače a internetové sítě. Nebo spíše politicky motivovaný hacking.

⁴⁶ Celým názvem Anti-Counterfeiting Trade Agreement. V překladu; obchodní dohoda proti padělání.

4.3.3 CISPA

Cyber Intelligence Sharing and Protection Act se bude v roce 2012 projednávat v USA. CISPA se má zabývat bezpečností v kyberprostoru, nicméně tento pojem nedefinuje přesně, což je jedna z největších chyb tohoto návrhu. Kritici poukazují na to, že návrh zákona dovoluje firmám sledovat uživatele internetu a ještě k tomu CISPA dovolí ISP blokovat údajné přenosy souborů a nahlásit uživatele různým organizacím. Pokud firma oznámí, že tento vstup do soukromí byl nutností jako ochrana proti ohrožení bezpečnosti kyberprostoru, je imunní proti jakémukoliv obvinění z porušování občanského zákona. Někteří popisují tento návrh jako novou SOPA, nemají ale pravdu. SOPA se zaměřovala na zavírání webových stránek, které porušovaly autorský zákon, CISPA se zaměřuje na jednotlivé uživatele internetu, včetně těch co porušují autorský zákon. Není sice jisté, jak by tento zákon využívaly firmy a úřady, její neurčitost a možnost volného definování však nahání lidem strach. Vlastníci autorských práv by měli mít možnost chránit svá práva, ale ne za cenu práva na soukromí lidí. (Ernesto, 2012c)

4.3.4 Copyright Alerts

Mimo nových návrhů zákonů v USA vznikla i protipirátská dohoda. Již loni v červnu, po letech tajných vyjednávání, se dohodly RIAA⁴⁷ a MPAA⁴⁸ s největšími poskytovateli internetu na tom, jak zakročí proti neautorizovanému sdílení autorských děl. Dohoda je podobná francouzskému zákonu HADOPI, její systém bude řídit *Center for Copyright Information*⁴⁹. Díky ní bude určená společnost sbírat na *BitTorrentu* a dalších webových stránkách, kde jsou sdílena díla, IP adresy údajných hříšníků. ISP poté tyto uživatele informují a vysvětlí jim, že je jejich chování nepřijatelné. O šest varování později bude uživateli hrozit nějaký trest, včetně možnosti odpojit ho natrvalo od internetu. Dohoda začne platit letos v červenci a je jen otázkou, jaký bude mít na pirátství vliv. (Ernesto, 2012e)

⁴⁷ Recording industry association of America, neboli americká asociace hudebního průmyslu je obchodní sdružení, jenž zahrnuje výrobní a distribuční společnosti, které ovládají 90 % hudebního trhu v USA. Vznikla v roce 1952 za účelem ochrany duševního vlastnictví a prevence před hudebním pirátstvím.

⁴⁸ Motion picture association of America, neboli americká asociace filmového průmyslu je nezisková obchodní organizace, jež zahrnuje šest hlavních amerických filmových společností. MPAA aktivně bojuje proti nelegálnímu šíření audiovizuálních materiálů.

⁴⁹ Zkráceně CCI.

4.4 Jednání při podezření z pirátství

Zde si popíšeme, jaké možnosti mají majitele práv ke své ochraně, když mají u někoho podezření z pirátství a také jak svá díla chrání před pirátstvím.

4.4.1 Žádost o stažení obsahu

System „*take-down notices*“ představuje možnost zaslání žádosti, po které jsou stránky dle zákona *DMCA* nuceny soubory porušující autorské právo vymazat. Webmaster má za úkol zkontrolovat, jestli je žádost odůvodněná, a pokud nahraný soubor porušuje autorský zákon, soubor vymaže.

Dnes je systém žádostí o stažení obsahu systémem, který majitelé práv zneužívají jako nástroj cenzury. Jedna třetina všech oznámení je klamná. Velké firmy jako Microsoft cenzurují legální stránky, nebo využívají žádosti o stažení obsahu jako boj s konkurencí. Firmy většinou využívají *DMCA* programy, které zasílají oznámení automaticky. Chyby se tedy množí. Stránky, které jsou kvůli chybám staženy, nebo vymazány z výsledků vyhledávání vyhledávače Google, jsou tím poškozeny, ale potrestán kvůli tomu není nikdo. Podle Googlu je 37 % všech žádostí o stažení obsahu neprávoplatných. (Ernesto, 2012f) Vlastníci práv také často posílají oznámení ke stažení obsahu, který nevlastní, např. NBC Universal, kvůli kterému Google cenzuroval nezávislý film s volnou licencí „*A lonely place for dying*“.⁵⁰ Google také odhalil, že 57 % všech žádostí o stažení obsahu, které k němu dorazí, je od firem, které tak útočí na konkurenci. Příkladem je píseň na podporu *Megaupload* *Mega song*⁵¹, stažená z *Youtube* kvůli oznámení Universal Music, která zrovna podala na *Megaupload* žalobu. (Ernesto, 2012e)

V posledních měsících, vzhledem ke kauze *Megaupload* a ostatním žalobám, které chce Hollywood podat na různá úložiště, webmasteri nesmažou jen jeden soubor, na který byla podána žádost, ale všechny soubory, které nahrál na úložiště tentýž uživatel.

⁵⁰ Přibližně „Osamělé místo pro smrt/umírání.“

⁵¹ *Mega song* je reklamní videosong od několika umělců z *Universal Music Group* (dále jen Universal), na podporu *Megauploadu*. Universal nechal *Mega song* stáhnout z *Youtube*, protože podle něj podněcuje lidi k nelegálnímu stahování hudby a také protože byly záběry ve videu použity neoprávněně. S tím *Megaupload* nesouhlasí, podle něj Universal stahuje videa na která nevlastní žádná práva. *Megaupload* se všemi účinkujícími uzavřel ohledně účinkování ve videu legální dohodu a sami umělci potvrdili, že měli právo dohodu podepsat. Podal tedy na Universal žalobu, kterou chtěl dosáhnout toho, aby přestal Universal blokovat videa, na která nemá právo, v březnu ale žalobu stáhl, aby se soustředil jen na obvinění od vlády USA. (Ernesto, 2012e)

4.4.2 C&D

Cease and desist je příkaz nebo žádost, aby uživatel nebo webové stránky ukončily činnost a znova ji neopakovaly. (Goettel, [2003]) Pokud tedy máme webové stránky, na kterých sdílíme s veřejností právně chráněný obsah, může nám majitel práv poslat tuto žádost (kterou nemusíme uposlechnout), případně soudní příkaz, po kterém jsme nuceni se svou činností, tedy nahráváním chráněných souborů na web, přestat a už ji nikdy nepakovat.

4.4.3 Podání žaloby za porušování autorského práva⁵²

Pokud držitel autorských práv najde někde svůj majetek, může na porušovatele podat žalobu. Pokud v tomto případě nedojde k mimosoudnímu vyrovnání, může dojít až k soudnímu jednání.

4.4.4 Technological self-help

Některá nakladatelství používají program na automatické prohledávání obsahu na internetu a na úložištích, který vyhledává autory a názvy knih. Při nálezech pošle nakladatelství webovým stránkám nebo úložišti žádost o stažení obsahu.

Někteří nakladatelé se také rozhodli, že proti pirátství budou bojovat tím, že elektronickou verzi knih vydají až několik měsíců po vydání tištěné verze. Tedy podobně jako už to mají Američané ve zvyku s vázanými knihami a levnějšími brožovanými knihami. To však v důsledku jen uživatele popudí.

4.5 Způsoby předcházení pirátství

Nakladatelé mají mnoho možností, jak se pokusit předejít pirátství. Není překvapivé, že proti němu ti největší nakladatelé bojují nejdůmyslněji. Mezi možnosti, jak předcházet pirátství, patří:

4.5.1 Ochrana DRM⁵³

Ochrana *DRM* je všude, v programech, v elektronických přístrojích, na CD i na DVD. Je to důvod, proč si DVD z Ruska nemůžeme pustit na evropském přehrávači, nebo proč takto chráněné hudební CD či filmové DVD nemůžeme pustit v počítači vůbec a proč při hraní počítačové hry musíme několikrát zadávat kódy z obalu. Když se hráči hry *Spore* střetli s její *DRM* ochranou, která jim nedovolila nainstalovat hru více

⁵² *Copyright infringement proceedings.*

⁵³ *Digital rights management*, nebo česky správa digitálních dat.

než dvakrát, tisíce lidí to tak rozhořčilo, že si hru ani nekoupili a jen stáhli její cracknutou⁵⁴ verzi. *DRM* většina lidí nesnáší a někteří kvůli této ochraně přestali hry, CD či DVD kupovat.

Pro nakladatele je možnost kontroly pomocí *DRM* jednou z výhod e-knih, u tištěných knih je totiž taková kontrola nemožná. Každý nakladatel může mít ochranu *DRM* nastavenou odlišně. Je možné zakázat kopírování e-knihy, nebo povolit jen určitý počet kopií, zakázat čtení nahlas, což je služba, kterou nabízí například formát mobi od *Amazonu*, zakázat tisknutí, nebo povolit vytisknutí jen určitého počtu stran, zakázat vpisování poznámek do textu, nebo zvýrazňování textu. Také je možné zakázat přenášení z přístroje na přístroj. *DRM* tedy může čtenáři vzít většinu z výhod e-knih.

I když se nakladatelům zdá, že je *DRM* chrání před piráty, není to pravda. Na každou *DRM* ochranu je do pár dnů vytvořen program, který dokáže *DRM* vypnout. Když hacker kód *DRM* prolomí, může si s dokumentem dělat, co chce. Je nepravděpodobné, že by knihy od stejného obchodníka byly chráněny různými algoritmy, takže jakmile je ochrana jedné knihy prolomená, jsou prolomené všechny. (Zimmerman, 2011) Pro piráty tedy *DRM* znamená jen to, že musí zadat do Googlu dotaz na odstranění *DRM* z formátu e-knihy, kterou mají, a stáhnout k tomu určený program. Po odstranění *DRM* mohou e-knihu používat, jak chtějí a mohou dle libosti měnit pomocí speciálních programů (jako *Calibre*) její formát, sdílet ji, kopírovat ji, nebo ji tisknout.

DRM ztěžuje život jen lidem, kteří si e-knihu koupili legálně a chtějí využívat plně její potenciál. Bere lidem základní práva, když jim nedovolí jejich vlastnictví půjčit, darovat, udělat si zálohu souboru na PC nebo ho přeprodát.

Programátor Dmitry Sklyarov ruské společnosti *Elcomsoft* byl v Americe obviněn z nezákonného obchodování a konspirace s prodejem zařízení na obcházení autorského práva. Obvinění mohlo být podáno díky porušování *DMCA*, které firmám zakazuje vytvářet a prodávat technologie, které dokážou obejít ochranu autorsky chráněných děl. Zaměstnanci *Elcomsoftu* tento zákon porušili, protože v roce 2001 prodávali program, který dokázal deaktivovat šifrování dokumentů *Adobe eBook*.

⁵⁴ Cracknutá hra je spuštěná upraveným spouštěcím souborem, který vytvořil programátor a díky kterému se obchází ochrana programu, nebo hry.

Elcomsoft tedy už v roce 2001 dokázal vytvořit a prodávat program, který zrušil *DRM*. V současnosti jsou všechny podobné programy dostupné zdarma. (Hoorebeek, 2003)

4.5.1.1 Sociální DRM

Novinkou poslední doby je tzv. sociální *DRM*. Prodaný exemplář e-knihy se označí identifikačními údaji čtenáře, takže když se kopie dostane na internet, lze ihned zjistit, čím je. Ke koupi e-knih se sociálním *DRM* je třeba podstoupit únavnou a dlouhou registraci. K té může být potřeba například číslo občanského průkazu (v Čechách) nebo aktivace dopisem zaslaným na poštovní adresu. Není pochyb, že kdo bude knihy se sociálním *DRM* chtít sdílet, zadá buď při registraci falešné údaje (pokud bude možnost), nebo počká na vytvoření programu na odstranění i tohoto *DRM*.

4.5.2 Vzdělávání

Nakladatelé by také měli své čtenáře už od počátku vzdělávat o pirátství a dbát na to, aby věděli spíše, kde mohou e-knihy koupit, než kde je mohou stáhnout. Podle některých je to zbytečné. Lidé, kteří by nikdy nestahovali, stahovat nebudou a piráti budou stahovat, i když je budeme v tomto ohledu vzdělávat. Jen se možná budou po stažení cítit trochu provinile.

5 Závěr

V předchozích kapitolách jsme si přiblížili vývoj a současný stav pirátství e-knih. Trh s e-knihami se teprve vyvíjí, ale pirátství knih se pravděpodobně, stejně jako pirátství hudby a filmu, bude stále zvyšovat. To je, kromě lidské chamtivosti a touhy mít vše, způsobeno také chováním nakladatelů. Ti, i když by se měli snažit, aby lidé brali elektronické knihy jako rovnocenné těm tištěným, berou naopak lidem pod záminkou ochrany před pirátstvím skoro všechna práva. E-kniha tak může kvůli dostupnému formátu fungovat jen na určitém čtecím zařízení, nelze ji přesunout na jiné, nelze ji kopírovat, tisknout, nebo v ní zvýrazňovat text, nelze ji půjčovat a v některých případech, pokud má prodávající podezření z pirátství, je schopný na dálku ze čtečky e-knihy vymazat⁵⁵. (Chipperfield, 2011) E-knihu tedy vlastně nevlastníme, koupili jsme jen právo si ji přečíst. A také díky tomu nepříjde mnoha lidem pirátství e-knih jako něco trestného. (Benkoil, 2011)

Mnoho autorů se e-knih bojí pro údajné ztráty způsobené pirátstvím a bojují za tvrdší autorské zákony a ochranu práv. O autorech, kteří se na pirátství dívají kladně, mluví jen jako o movitých autorech, kteří už se o prodej nemusí starat, protože mají peněz dost. Mnozí autoři se ovšem stali tak oblíbenými právě díky dlouholetému sdílení a masivnějšímu šíření svých děl. Pokud tedy budeme tlačit na přísnější autorskoprávní ochranu, je dost pravděpodobné, že mnoho velkých autorů a děl zapadne ještě předtím, než se stanou veřejným majetkem. Souhlasím s názorem, že by se v autorském zákoně měla snížit doba autorství na 20 let. Sedmdesát let po smrti autora je zbytečně dlouhá doba, kdy kolektivní správci jen nutí lidi platit za něco, co jim nepatří a 20let po autorově smrti uživí jeho děti do jejich dospělosti v každém případě.

Kolik knih má tolik čtenářů jako knihy série Harry Potter? Když vynecháme těch pár velkých jmen, pravdou je, že většina autorů trpí opačným problémem – nedostatkem čtenářů. Internet se pro mnoho nových autorů může stát nástrojem nového způsobu distribuce a nacházení čtenářů. Prodej tištěných kopií není jediným způsobem, jak vydělat, hlavně na začátku spisovatelské kariéry. Autoři by měli mít nad svým dílem kontrolu, neměli by ale mít strach. Obchodní model se mění, ale spisovatelé nezmizí, dokud bude po jejich zboží poptávka. Mnozí autoři to chápou a

⁵⁵ Viz. kapitola 2.2.1.

dávají své knihy k dispozici zdarma jako marketingový tah. Nejlepší by ale podle mě pro rozjezd trhu e-knih bylo dávat k tištěným knihám ty elektronické zdarma. S e-knihami by se tak seznámili i lidé, kteří by si je jinak nekoupili.

Při vytváření práce jsem musela mnoho informací vypustit, vynechala jsem vše, co se týká elektronických knih v knihovnách, protože to by vyšlo na další samostatnou práci. Poněkud jsem se odchýlila od původního záměru, kdy jsem chtěla napsat něco i o agenturách chránících autorská práva, a to hlavně protože jsem chtěla napsat o všech zajímavých myšlenkách a informacích, které jsem našla k dalším kapitolám. Problematika pirátství elektronických knih je složitá, jedná se o zatím málo prozkoumané území, kdy nám jen budoucnost ukáže, jak vše dopadne. Při práci jsem se dozvěděla mnoho zajímavých názorů na pirátství, a ujistila jsem se, že souhlasím hlavně s těmi pro-pirátskými. V práci jsou tedy hlavně názory pro-pirátsky zaměřených autorů a nakladatelů. Navíc jsou podle mého názoru největším problémem piráti, kteří se snaží e-knihy ilegálně prodávat, ale těch je naprosté minimum a existující zákony nám je dovolují žalovat. Já osobně jsem se s nikým takovým nesetkala a to ani při psaní této práce.

Při psaní jsem narazila na názory, že elektronické knihy zničí hodnotu literatury, protože pokud se budou moct autoři vydávat sami, budeme zaplaveni brakovou literaturou. Mám ovšem za to, že v této záplavě brakové literatury pomůže právě pirátství a kopie zdarma najít všem jejich oblíbeného autora. Navíc bylo zjištěno, že jsou hodnocení knih na internetu od jeho běžných uživatelů srovnatelná s hodnoceními od profesionálních literárních kritiků. Nemyslím si tedy, že by mnoho lidí hodnotilo vysoce knihy, co nestojí za přečtení.

Co se nakladatelů týká, mohou v této záplavě zalovit s námi čtenáři a oblíbené a dobré autory přemluvit ke spolupráci s nimi. Nemám strach, že by pirátství nebo e-knihy trh knih zničily či znehodnotily úplně. Filmový průmysl si na ztráty kvůli pirátství stěžuje již roky, již roky nám mává před očima ztracenými miliony dolarů a ani to mu nezabrání natáčet tak příšerné a přitom drahé filmy, jako v poslední době.⁵⁶ Podobně je na tom i hudební průmysl.

⁵⁶ Viz Prometheus, Mirror, mirror, nebo Sněhurka a lovec.

6 Seznam použité literatury

- (Alasdair, 2006) ALASDAIR, Taylor. Publishing and electronic piracy. Learned Publishing [online]. 2006, roč. 19, č. 3, s. 168-174 [cit. 2012-02-05]. ISSN 1741-4857. Dostupné z: <http://www.ingentaconnect.com/content/alpsp/lp/2006/00000019/00000003/art00003>
- (Amazon.com, © 1996-2012) AMAZON.COM, Inc. *Amazon.com: Online shopping for electronics, apparel, computers, books, DVDs & more* [online]. © 1996-2012 [cit. 2012-08-03]. Dostupné z: <http://www.amazon.com/>
- (Anderson, 2008) ANDERSON, Nate. Why (most) authors and publishers need not fear online piracy. In: *Ars Technica* [online]. 2008 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://arstechnica.com/uncategorized/2008/04/why-authors-and-publishers-need-not-fear-online-piracy/>
- (Andrews, 2005) ANDREWS, Robert. Pirates of the Potter-ian. In: *Wired* [online]. 2005 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://www.wired.com/entertainment/music/news/2005/07/68269?currentPage=all>
- (Antoš, 2000) ANTOŠ, Marek. IRC servery stávkují!. In: *Lupa.cz: server o českém internetu* [online]. 2000 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/irc-servery-stavkuji/>
- (Aujezdský, 2011) AUJEZDSKÝ, Josef. Elektronické knihy z pohledu právního. In: *Lupa.cz: server o českém internetu* [online]. 2011 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/elektronicke-knihy-z-pohledu-pravniho/>
- (Barnes & Noble, © 1997-2012) Barnes & Noble: About B&N. *Barnes & Noble: Books, textbooks, ebooks, toys, games DVDs and more* [online]. © 1997-2012 [cit. 2012-08-03]. Dostupné z: <http://www.barnesandnoble.com/help/cds2.asp?PID=8184>
- (Benkoil, 2011) BENKOIL, Dorian. E-book publishers must provide flexible access to avoid 'Media Hell'. In: *Mediashift: Your guide to the digital media revolution* [online]. 2011 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://www.pbs.org/mediashift/2011/10/e-book-publishers-must-provide-flexible-access-to-avoid-media-hell299.html>
- (Blattberg, 2011) BLATTBERG, Eric. iPad, I saw, I waited: The state of e-textbooks. In: *Wired* [online]. 2011 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://www.wired.com/gadgetlab/2011/08/etextbooks-2/>
- (Bradley, 2011) BRADLEY, Jana, Bruce FULTON a Marlene HELM. Non-traditional book publishing. *First Monday* [online]. 2011, roč. 16, č. 8 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://firstmonday.org/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/article/view/3353/3030>
- (Bree, 2010) BREE. The only post on piracy I'll ever make. In: *Moira Rogers: Bree + Donna* [online]. 2010 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: http://moirarogers.com/blog/archives/1814_překlad_autorka
- (Bruner, 2011) BRUNER, Jon. Tim O'Reilly on piracy, tinkering, and the future of the book. In: *Forbes* [online]. 25.03.2011 [cit. 2012-02-06]. Dostupné z: <http://www.forbes.com/sites/jonbruner/2011/03/25/tim-oreilly-on-piracy-tinkering-and-the-future-of-the-book/> překlad autorka
- (Calibre, 2009) Calibre: About. *Calibre: E-book management* [online]. 2009 [cit. 2012-08-03]. Dostupné z: <http://calibre-ebook.com/about>

- (Císař, 2011) CÍSAŘ, Jaroslav. E-knihy: právo a praxe. In: Diskuze e-knihy [online]. 2011 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://www.czechlit.cz/zpravy/diskuze-e-knihy-pravo-a-praxe/>
- (Co je to FTP?, ©2011) Co je to FTP?. In: *Artic studio webdesign: tvorba internetových stránek* [online]. ©2011 [cit. 2012-08-02]. Dostupné z: <http://www.artic-studio.net/slovnicek-pojmu/ftp-protokol/>
- (Coelho, 2012) COELHO, Paulo. My thoughts on S.O.P.A. In: Paul Coelho's Blog [online]. 2012 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://paulocoelhoblog.com/2012/01/20/welcome-to-pirate-my-books/>
překlad autorka
- (Čermák, 2003) Čermák, Jiří. Internet a autorské právo. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2003. 251 s. ISBN 80-7201-423-4. / Čermák, Jiří. Internet a autorské právo. Praha: Linde, 2001. 195 s. ISBN 80-7201-295-9.
- (Doctorow, 2006) DOCTOROW, Cory. Giving it away. In: *Craphound: Selected Essays on Technology, Creativity, Copyright and the Future of the Future* [online]. 2006 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: http://craphound.com/content/Cory_Doctorow_-_Content.html#11
překlad autorka
- (E-knihy 2, 2012) E-knihy 2: pirátství dnes. In: Jevrejův blog [online]. 2012 [cit. 2012-08-01]. Dostupné z: <http://www.jevrej.cz/?p=105>
- (Elleflamme, 2010) ELLEFLAMME, Paul a Martin PEITZ. Digital Piracy: Theory. The Oxford handbook of the digital economy [online]. 2010, č. 3222 [cit. 2012-02-04]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1698618&http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1698618
- (Edelman, 2009) EDELMAN, Scott. Amazon deletes 1984 from Kindles, Orwel rolls in grave. In: *Blastr* [online]. 2009 [cit. 2012-08-02]. Dostupné z: <http://blastr.com/2009/07/amazon-deletes-1984-from.php/>
- (Enigmax, 2012) ENIGMAX. US Govt. objects to Megaupload hiring top law firm. In: *Torrent Freak: Torrent news, torrent sites and the latest scoops* [online]. 2012 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://torrentfreak.com/us-govt-objects-to-megaupload-hiring-top-law-firm-121012/>
- (Enigmax, 2012a) ENIGMAX. US threatened to blacklist Spain for not implementing site blocking law. In: *Torrent Freak: Torrent news, torrent sites and the latest scoops* [online]. 2012 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://torrentfreak.com/us-threatened-to-blacklist-spain-for-not-implementing-site-blocking-law-120105>
- (Ernesto, 2012) ERNESTO. Mediafire shocked by Hollywood smear campaign. In: *Torrent Freak: Torrent news, torrent sites and the latest scoops* [online]. 2012 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://torrentfreak.com/mediafire-shocked-by-hollywood-smear-campaign-120404/>
- (Ernesto, 2012b) ERNESTO. French 'Three Strikes' law slashes piracy, but fails to boost sales. In: *Torrent Freak: Torrent news, torrent sites and the latest scoops* [online]. 2012 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://torrentfreak.com/french-three-strikes-law-slashes-piracy-but-fails-to-boost-sales-120330/>
- (Ernesto, 2012c) ERNESTO. House passes CISPA spying bill. In: *Torrent Freak: Torrent news, torrent sites and the latest scoops* [online]. 2012 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://torrentfreak.com/house-passes-cispa-spying-bill-120426/>
- (Ernesto, 2012c) ERNESTO. Why CISPA sucks. In: *Torrent Freak: Torrent news, torrent sites*

- and the latest scoops [online]. 2012 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://torrentfreak.com/why-cispa-sucks-120412/>
- (Ernesto, 2012d) ERNESTO. Comcast praises voluntary BitTorrent crackdown agreement. In: *Torrent Freak: Torrent news, torrent sites and the latest scoops* [online]. 2012 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://torrentfreak.com/comcast-praises-voluntary-bittorrent-crackdown-agreement-120501/>
- (Ernesto, 2012e) ERNESTO. Megaupload drops Mega song lawsuit to focus on "nonsense" USA charges. In: *TorrentFreak: Torrent news, torrent sites and the latest scoops* [online]. 2012 [cit. 2012-07-29]. Dostupné z: <http://torrentfreak.com/megaupload-drops-mega-song-lawsuit-to-focus-on-nonsense-us-charges-120329/>
- (Ernesto, 2012f) ERNESTO. DMCA: Horrors of broad and automated censorship tool. In: *TorrentFreak: Torrent news, torrent sites and the latest scoops* [online]. 2012 [cit. 2012-08-03]. Dostupné z: <http://torrentfreak.com/dmca-horrors-of-a-broad-and-automated-censorship-tool-120304/>
- (Falkvinge, 2012) FALKVINGE, Rick. ACTA is dead after european parliament vote. In: *TorrentFreak: Torrent news, torrent sites and latest scoops* [online]. 2012 [cit. 2012-07-28]. Dostupné z: <http://torrentfreak.com/acta-is-dead-after-european-parliament-vote-120704/>
- (Flint, 2010) FLINT, Eric. Essay. In: *Jim Baen's universe* [online]. 2010 [cit. 2012-07-28]. Dostupné z: <http://baens-universe.com/articles/salvos6>
- (Fredrick, 2010) FREDRICK ODUOL, Oduor. The Internet and Copyright Protection: Are We Producing a Global Generation of Copyright Criminals?. *Villanova Sports and Entertainment Law Journal* [online]. 2010, roč. 18 [cit. 2012-08-03]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1640253
- (Frisch, 2010) FRISCH, Matt. Digital piracy hits the e-book industry. In: *Technology news: Computers, internet, invention and innovation tech from CNN.com* [online]. 2010 [cit. 2012-07-28]. Dostupné z: http://articles.cnn.com/2010-01-01/tech/ebook.piracy_1_e-books-digital-piracy-publishing-industry?_s=PM:TECH
- (Fuka, 2005) FUKA, František. Ffilm versus MPAA. In: *Novinky.cz: nejčtenější zprávy na českém internetu* [online]. 2005 [cit. 2012-07-28]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/kultura/57122-ffilm-versus-mpaa.html>
- (Goettel, [2003]) GOETTEL, Diane. What is a Cease and Desist Letter?. In: *WiseGEEK: clear answers for common questions* [online]. [2003] [cit. 2012-08-03]. Dostupné z: <http://www.wisegeek.com/what-is-a-cease-and-desist-letter.html>
- (Hodson,, 2011) HODSON, Steven. Author Neil Gaiman no longer thinks of piracy as something to be feared. In: *The Inquisitr* [online]. 2011 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://www.inquisitr.com/98210/author-neil-gaiman-no-longer-thinks-of-piracy-as-something-to-be-feared-video/> překlad autorka
- (Hoorebeek, 2003) HOOREBEEK, Mark. EBooks, libraries and peer-to-peer file-sharing. *The Australian Library Journal* [online]. 2003, roč. 52, č. 2 [cit. 2012-02-04]. Dostupné z: <http://www.alia.org.au/publishing/alj/52.2/full.text/hoorebeek.html>
- (Chaloupek, 2012) CHALOUPEK, Vojtěch. Pirátství, autorská práva a legislativa: Česko zaostává. In: *IHNED.cz: Zpravodajský server Hospodářských novin* [online]. 2012 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://dialog.ihned.cz/komentare/c1-54519080-piratstvi-autorska-prava-a-legislativa-cesko-zaostava>
- (Chloupek, 2012) CHLOUPEK, Vojtěch. Pirátství, autorská práva a legislativa: Česko zaostává. In: *IHNED.cz: Zpravodajský server Hospodářských novin* [online]. 2012 [cit. 2012-07-28]. Dostupné z: <http://dialog.ihned.cz/komentare/c1-54519080>

- (Chipperfield, 2011) CHIPPERFIELD, Ed. Start a new chapter, book fans: Test bench ebook stores with ebook sales now outstripping those of the printed versions on some websites, casts an eye over the bestplaces to buy a tome. Sunday Times [online]. 2011, č. 22, s. 22 [cit. 2012-05-12]. ISSN 09561382. Dostupné komerčně: ProQuest Central.
- (Chmara, 2012) CHMARA, Theresa. Privacy and e-books. *Knowledge Quest* [online]. 2012, vol. 40, issue 3 [cit. 2012-08-02]. ISSN 1094-9046. Dostupné z: databáze Proquest
- (Instinkt, 2011) Instinkt: Chvála zlodějů knih. In: Pirátské Noviny [online]. 2011 [cit. 2012-08-01]. Dostupné z: http://www.piratskenoviny.cz/?c_id=33487
- (Jak nakupovat, © 2010) Jak nakupovat: Formáty. In: *EReading: Elektronické knihy, e-knihy, e-book* [online]. © 2010 [cit. 2012-08-02]. Dostupné z: <http://www.ereading.cz/expert/jak-nakupovat?id=11>
- (Johnson, 2009) JOHNSON, Bobbie. Amazon Kindle users suprised by big brother move. In: The Guardian: Latest news, sport and comment from the Guardian [online]. 2009 [cit. 2012-07-31]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/technology/2009/jul/17/amazon-kindle-1984>
- (Kelty, 2012) KELTY, Christopher. The disappearing virtual library: The shutdown of library.nu is creating a virtual showdown between would-be learners and the publishing industry. In: AJE: Al Jazeera English [online]. 2012 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2012/02/2012227143813304790.html>
- (Klesla, 2012) KLESLA, Jan. FBI zablokovala Megaupload.Hackeři vyřadili web ministerstva spravedlnosti USA. In: IHNET.cz: Zpravodajský server Hospodářských novin [online]. 2012 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-54471960-fbi-zablokovala-megaupload-hackeri-vyradili-web-ministerstva-spravedlnosti-usa>
- (Kratochvíl, 2010) KRATOCHVÍL, Petr. Formáty pro e-booky. In: CHIP.cz: Informace, testy a novinky o hardware, software a internetu [online]. 2010 [cit. 2012-07-31]. Dostupné z: <http://earchiv.chip.cz/cs/earchiv/vydani/r-2010/formaty-e-book.html>
- (Krozser, 2007) KROZSER, Kassia. Don't blame the Kindle for piracy. In: Booksquare [online]. 2007 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://booksquare.com/dont-blame-the-kindle-for-piracy/>
- (Krčmář, 2009) KRČMÁŘ, Petr. DropBox: Záloha a synchronizace dat mezi počítači. In: *Root.cz: Informace nejen ze světa Linuxu* [online]. 2009 [cit. 2012-08-02]. Dostupné z: <http://www.root.cz/clanky/dropbox-zaloha-a-synchronizace-dat-mezi-pocitaci/>
- (Kužník, 2012) KUŽNÍK, Jan a Hana VÁLKOVÁ. ACTA nepotřebujeme, zákony proti pirátům už máme. Nikdo je ale nevymáhá. In: Technet.cz: Technika kolem nás [online]. 2012 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: http://technet.idnes.cz/acta-nepotrebujeme-zakony-proti-piratum-uz-mame-nikdo-je-ale-nevymaha-1kn-sw_internet.aspx?c=A120125_171656_sw_internet_kuz
- (Lukáš, 2011) LUKÁŠ, Václavík. Jak má vypadat ideální cloud?: Jako SkyDrive, Dropbox a iCloud dohromady. In: *Cnews.cz: Od tranzistorů až po PC sestavy* [online]. 2011 [cit. 2012-08-02]. Dostupné z: <http://www.cnews.cz/jak-ma-vypadat-idealni-cloud-jako-skydrive-dropbox-icloud-dohromady>
- (Lynch, 2001) LYNCH, Clifford. The battle to define the future of the book in the digital world. First Monday: Peer-reviewed journal on the internet [online]. 2001, roč. 6, č. 6 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z:

- <http://firstmonday.org/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/article/viewArticle/864/773#19>
- (Masnick, 2009) MASNICK, Mike. Publishers Getting The Wrong Message Over eBook Piracy. In: *Techdirt* [online]. 2009 [cit. 2012-02-04]. Dostupné z: <http://www.techdirt.com/articles/20091124/0256097067.shtml>
- (Meadows, 2010) MEADOWS, Chris. P-books to e-books: The ethics of downloading and legality of scanning. In: *Teleread: News & views on e-books, libraries, publishing and related topics* [online]. 2010 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://www.teleread.com/copy-right/p-books-to-e-books-the-ethics-of-downloading-and-the-legality-of-scanning/>
- (Meadows, 2010a) MEADOWS, Chris. Could piracy be helpful?: Publishing industry perspectives. In: *Teleread: News and views on e-books, libraries, publishing and related topics* [online]. 24.11.2010 [cit. 2012-02-06]. Dostupné z: <http://www.teleread.com/copy-right/could-piracy-be-helpful-publishing-industry-perspectives/>
- (Menkina, 2010) MENKINA. Mobipocket: průvodce pro každého. In: *PalmShop* [online]. 2010 [cit. 2012-07-31]. Dostupné z: <http://www.palmhelp.cz/html/modules.php?name=News&file=article&sid=2458>
- (Moodle.cz, 2012) Moodle.cz. Moodle.cz [online]. 2012 [cit. 2012-07-28]. Dostupné z: moodle.cz
- (Mulligan, 2010) MULLIGAN, Christina M. a Brian Patrick QUINN. Who are You Calling a Pirate?: Shaping Public Discourse in the Intellectual Property Debates. In: *Brandeis University Department of English Eighth Annual Graduate Conference* [online]. 2010 [cit. 2012-02-04]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1695461&http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1695461
- (Paley, 2012) PALEY, Nina. We don't want everything for free. We just want everything. In: *Techdirt* [online]. 2012 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://www.techdirt.com/articles/20120322/15404918215/we-dont-want-everything-free-we-just-want-everything.shtml>
- (Peterka, 2010) PETERKA, Jiří. Píšu jim psaní, copyrightová pani. In: *Lupa.cz: server o českém internetu* [online]. 2010 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/pisou-jim-psani-copyrightovi-pani/>
- (Project Gutenberg, 2011) Project Gutenberg. PROJECT GUTENBERG LITERARY ARCHIVE FOUNDATION. Project Gutenberg [online]. 2011 [cit. 2012-05-27]. Dostupné z: <http://www.gutenberg.org/>
- (Prokop, 2011) PROKOP, Marek. Pár poznámek k diskusi o elektronických knihách. In: *Sova v síti* [online]. 2011 [cit. 2012-07-28]. Dostupné z: https://docs.google.com/document/edit?id=1koA1jUoPuip1xxSohvsKDCvuj7TwoWlciv3TeDnt_1s&pli=1
- (Rich, 2010) RICH, Motoko. With Kindle, the best sellers don't need to sell. In: *The New York Times: Breaking news, world news & multimedia* [online]. 2010 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2010/01/23/books/23kindle.html?_r=3
- (Shatzkin, 2012) SHATZKIN, Mike. If the government makes agency go away. In: *The Shatzkin Files* [online]. 2012 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://www.idealogue.com/blog/if-the-government-makes-agency-go-away>
- (Shatzkin, 2012a) SHATZKIN, Mike. After the DoJ action, where do we stand?. In: *The Shatzkin Files* [online]. 2012 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://www.idealogue.com/blog/after-the-doj-action-where-do-we-stand>

- (Siracusa, 2009) SIRACUSA, John. The once and future e-book: on reading in the digital age. In: *Ars Technica* [online]. 2009 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://arstechnica.com/business/2009/02/the-once-and-future-e-book-2/>
- (Smrček, 2012) SMRČEK, Jakub. ACTA jde k Soudnímu dvoru Evropské unie. In: *Cnews.cz: Od tranzistorů až po PC sestavy* [online]. 2012 [cit. 2012-07-28]. Dostupné z: <http://www.cnews.cz/acta-jde-k-soudnimu-dvoru-evropske-unie>
- (Štěpánek, 2012) ŠTĚPÁNEK, Ondřej. Tisíc knížek na prázdniny v kapse: test levných e-booků. In: *PCTuning* [online]. 2012 [cit. 2012-07-31]. Dostupné z: <http://pctuning.tyden.cz/hardware/multimedia-zvuk-tv/24494-tisic-knizek-na-prazdniny-v-kapse-test-levnych-e-booku>
- (Tama, 2011) TAMA, Mario. Kindle. In: *The New York Times* [online]. 2011 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://topics.nytimes.com/top/reference/timestopics/subjects/k/kindle/index.html?scp=10&sq=book%20piracy&st=cse>
- (Telec, 2007) TELEC, Ivo; TŮMA, Pavel. Autorský zákon: Komentář. Praha : C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-608-4. Kapitola §107, K odst. 2, Bernská úmluva, s. 866–868.
- (The future, 2003) The future of books: Not bound by anything. In: *The Economist: World news, politics, economics, business & finance* [online]. 2007 [cit. 2012-08-02]. Dostupné z: <http://www.economist.com/node/8881446>
- (TorrentPrivacy, 2012) ŠTĚPÁNEK, Ondřej. Tisíc knížek na prázdniny v kapse: test levných e-booků. In: *PCTuning* [online]. 2012 [cit. 2012-07-31]. Dostupné z: <http://pctuning.tyden.cz/hardware/multimedia-zvuk-tv/24494-tisic-knizek-na-prazdniny-v-kapse-test-levnych-e-booku>
- (Vachtl, 2009) VACHTL, Pavel. Sdílení souborů na Internetu a síť P2P: základní technologický přehled. In: *PC World.cz* [online]. 2009 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://pcworld.cz/internet/sdileni-souboru-na-internetu-a-site-p2p-zakladni-technologicky-prehled-8350>
- (Vyleťal, 2012) VYLEŤAL, Martin. E-kničky na vzestupu: Za šest měsíců se jich prodalo víc než za celý loňský rok. In: *Lupa.cz: první server o českém internetu* [online]. 2012 [cit. 2012-07-28]. Dostupné z: http://www.lupa.cz/clanky/e-knizky-jsou-na-vzestupu-za-sest-mesicu-se-jich-prodalo-vic-nez-za-cely-lonsky-rok/#utm_source=rss&utm_medium=text&utm_campaign=rss
- (Wang, 2004) WANG, Wallace. *Steal this file sharing book: what they won*. San Francisco: No Starch Press, 2004, 259 s. ISBN 1-59327-050-X.
- (Wift, 2012) WIFT. Španělsko již není zemí nekomerčnímu sdílení zaslíbenou, bude cenzurovat internet. In: *DIIT: Informace a novinky o hardware, software a internetu* [online]. 2012 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://diit.cz/clanek/spanelsko-jiz-neni-zemi-nekomercnimu-sdileni-zaslibenou-bude-cenzurovat-internet>
- (Young, 2008) YOUNG, Jeffrey R. On the Web, a Textbook Proliferation of Piracy. *Chronicle of Higher Education*. 2008, roč. 54, č. 44. ISSN 0009-5982. Dostupné z: <http://www.csun.edu/pubrels/clips/clips08-09/July08/07-08-08B.pdf>
- (Zimmerman, 2011) ZIMMERMAN, Martin. E-books and piracy: implications/issues for academic libraries. *New Library World* [online]. 2011, roč. 112, 1/2, s. 67-75 [cit. 2012-05-12]. ISSN 0307-4803. Dostupné z: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=1902005&show=abstract>